

1 Mayıs, Newroz ve Bayramlar Üzerine Yazılar

(Dördüncü Versiyon)

Demir Küçükaydın

Bu kitapta yer alan yazılar daha önce çeşitli gazete ve internet sitelerinde yayılanmıştır

Derleme tarihi: 21.03.2009

köXüz

Dijital Yayınlar

İndir – Bas – Dağıt

Bu kitap Köxüz sitesinin dijital yayınıdır.

Kar amacı olmadan,

okumak ve okutmak için, indirmek, dijital olarak basmak ve dağıtmak serbesttir.

Alıntılarda kaynak gösterilmesi dilenir

1 Mayıs, Newroz ve Bayramlar Üzerine Yazılar

İçindekiler

1 Mayıs, Newroz ve Bayramlar Üzerine Yazılar	2
1 Mayıs'ın Doğuşu, Bugünü ve Geleceği Üzerine Düşünceler	3
Newroz'da ve 1 Mayıs'ta Politika	10
Demokratik Cumhuriyet ve 1 Mayıs	14
Mayıs Düşünceleri.....	17
Refah, Eşitlik ve Demokrasi.....	23
1 Mayıs Vesilesiyle Enternasyonalizme Karşı.....	26
İşçilere 1 Mayıs Çağrısı.....	30
Newroz'un Dönüşümü	39
Newroz Depremi ve Türk Solu	43
Kurban Bayramının Ekonomi Politikası Veya Şölenler, Bayramlar, Kurban Bayramı ve Sosyalizm	47

1 Mayıs'ın Doğuşu, Bugünü ve Geleceği Üzerine Düşünceler

Modern toplum tarihindeki ulusla sınırlı ulusal bayramlar bir yana, bütün büyük bayramların kökeninde dinsel bayramlar ve onların kökeninde de insanlık tarihindeki, avcılık ve toplayıcılıktan göçebeliğe veya tarımcılığa geçiş gibi, büyük devrimler yer alır.

Gerek ulusal, gerek dinsel bütün bu bayramları kutlayanlar ya da kutlamaya çağrılı olanlar bir ulusun ya da dinin taraftarlarıyla sınırlıdır. 1 Mayıs, tarihte, tüm uluslardan, kavimlerden, dinlerden, "ırk"lardan, cinslerden, yaşlardan insanların kutladığı ilk ve tek "bayram" olma özelliğini koruyor.

(Gerçi, insanlık tarihinin en eski ve köklü bölünmesinde kökleri olan bir baskı ve sömürüye karşı ama modern tarihte ortaya çıkmış 8 Mart Kadınlar Günü, uluslar, "ırk"lar ve dinler üstü olma özelliğine sahipse de ve 1 Mayısın aksine, son yıllarda kutlanışı nicel ve nitel olarak yükselme eğilimi gösteriyorsa da, onu kutlayan öznenin ezilen cinsle sınırlı olması onu 1 Mayıs'a göre daha sınırlı kılıyor. Ancak, 8 Martın 1 Mayıs'tan daha uzun ömürlü olacağı düşünülebilir. Kadının üzerindeki baskının kökleri çok daha derinlerdedir ve sınıfsız bir toplumla ortadan kalkmayacaktır. Belki sınıfsız bir toplum, bu en eski ve köklü bölünme ve baskı biçimine karşı mücadelenin yükselişi için yepyeni olanaklar da sunup ona büyük bir atılım gücü de kazandırabilir.)

1 Mayıs'ın bütün dinler, uluslar, kavimler, "ırk"lardan insanlar tarafından kutlanması onun mesajının tüm insanlık için bir mesaj olmasıyla ilgilidir ve insanlığın ulusal, dinsel vs. bölünme ve düşmanlıklar olmadan da var olabileceğinin sadece bir umut değil, bir olanak olduğunun da en esaslı kanıtını oluşturur. O ulusal, dinsel, "ırk"sal vs. bölünmeler ve düşmanlıklar olmadan yaşamının ancak **bu bölünmelerle bölünerek**; yani bütün dinlerden, dillerden, uluslardan, "ırk"lardan işçilerin "kendi" uluslarıyla, dinleriyle, "ırk"larıyla bölünmesiyle mümkün olabileceğini gösterir ve bütün diğer bölünmelere karşı bir meydan okuma; bir provakasyondur ve onların var oluşları için en büyük tehdittir.

Tarihte bir çok kereler, bütün insanların kardeşliğini öğütleyen öğretiler çıkmışsa da bunlar hep belli bir dinin içindeki bir sekt olma özelliğini aşamamışlardır. Tarihte ilk kez işçiler, bunu tüm insanlık için bilinçli bir program ve görev olarak ortaya koyabilmişlerdir.

İşçi sınıfının ancak dünya ölçeğinde ve dünya tarihsel ölçülerde var olabilmesi nedeniyledir ki, onun hedeflerinin evrenselliği ile bir işçi sınıfı bayramı olması arasında içsel bir bağ vardır. Ve yine bu nitelik, onun hiç bir zaman **bayram olamayacak bir bayram** olduğunu gösterir.

Aslında 1 Mayıs bir bayram da değildir, bir **projedir**, bir **çağrıdır**, bir çağrı için "*işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü*"dür. Dolayısıyla, öyle bir bayramdır ki, eğer yaşamaya devam etse ve tekrar bir canlanma sağlasa bile, gerçekten bir bayram olarak kutlanabileceği

gün, **onu kutlayacak özne olmayacak** ve çağrısı ise artık gereksiz olacaktır.

1 Mayıs, "*işçi bayramı*"dır. Ama işçi sınıfı, **kendini yok etmek üzere** var olan bir sınıftır. O kendisini ver eden toplumsal koşulları, yani kapitalizmi ortadan kaldırdığı an kendisini de ortadan kaldırmaya başlar.

Proletarya, yani ücretliler ancak burjuvaziyle bir zıtlık içinde var olabilir; burjuvaziyi ortadan kaldırdığında kendisi de ortadan kalkmaya başlar. Dolayısıyla 1 Mayısta sembolleşen amaçlara ulaşırsa, yani sınıfsız bir topluma ulaşırsa; işçiler de ortadan kalkmış olacağından ve 1 Mayısın çağrısına artık gerek kalmayacağından; ne öznesi ne de vesilesi kalmamış böyle bir bayramı kutlamak anlamsız olacaktır.

Dolayısıyla 1 Mayıs, tıpkı Marks'ın temel eserinin, *Das Kapital*'in, alt başlığının, "*Ekonomi Politiğin Eleştirisi*" alt başlığını taşıması gibi; yani Marksist ekonomi politiğin hedefinin bizzat kendi konusunu, yani meta üretimini ortadan kaldırmayı hedeflemesi gibi; bizzat kendi konusunu ve öznesini yok etmeye yönelik; **bayram olarak kutlanabileceği an artık bayram olarak kutlanmasına gerek olmayacak bir bayramdır.**

Eğer 1 Mayıs kutlama geleneği yaşarsa ve gelecekteki mücadeleler için bir sembol görevini görmeye devam ederse; geçmiş mücadelelere bir şükran günü olarak bir bayram olabileceği düşünülebilir belki. Ama eğer bir gün gerçekleşirse, geleceğin sınıfsız toplumunun insanların bayramlara gerek duyacakları şüphelidir. Bayram kıtlık, baskı, yoksulluk, aşırı çalışma koşulları vs. altında anlamlıdır. Bunların aşıldığı bir dünyada insanların, en azından bu günkü anlamıyla bayramlar kutlamayacakları tahmin edilebilir.

O halde, 1 Mayıs'ın tarihsel kaderini belirleyen, her şeyden önce bir bayram değil, onun bir özneye bağlı bir proje olmasıdır. Öznenin ve projenin kaderidir 1 Mayıs'ın tarihsel kaderini belirleyen ve bu kaderin ne olacağı çok belirsizdir. Ama kökleri ve bu gününe bakarak, genel bazı eğilimler belirlenebilir belki.

*

1 Mayıs, modern kapitalist uygarlığın iki büyük merkezindeki, Amerika ve Avrupa'daki işçi hareketlerinin çocuğudur. 1 Mayıs'a vesile olan olaylar Amerika'da olmuş ama onun Amerika'nın sınırlarını aşıp bütün modern işçi hareketinin bulunduğu ülkelere yayılması, çekirdeğini Avrupa ülkelerindeki işçi hareketine dayanan partilerin oluşturduğu İkinci Enternasyonal'in kararları ve uygulamalarıyla gerçekleşmiştir.

Amerika modern toplumun, yani kapitalist toplumun "*modeli ve idealidir*" (Lenin). Amerikan kapitalizmi dünya burjuvazisine, gangsterleri; modern reklamcılığı; ilk zırhlı savaş gemilerini; Fordist üretimi vs. verdiyse; Amerikan işçileri de dünyaya, beyaz işçilerin, siyah köylülerin müziği *Blues*'undan kaynaklanan, hemen daima isyancı ve muhalif bir özellik taşıyan Rock müziğini veya siyah işçilerin *Jazz*'ını; Batı'nın uçsuz bucaksız otlaklarındaki büyük çiftliklerdeki **tarım işçilerinin** (kowboy) ya da demiryolları inşaatlarında çalışan proleterlerin, pratik, sağlam ve ucuz kıyafeti *Blue Jean*'ın (kot pantolon) yanı sıra, 1 Mayısı da verdi.

Amerikan western filmlerinin çekiciliğinin ardında, Amerikan işçi hareketini istikrarsız kılan nedenlerden biri vardır. Uzak ve Orta Batı'nın küçük özgür çiftçisinin atası, ne köle, ne serf,

ne aşiret bağlarıyla bağlıdır. O tüm kapitalizm öncesi bağlardan, daha bir küçük üretici olmadan önce kurtulmuş **modern özgür işçinin özgür bir köylüye dönüşmüş hali** olarak eşi benzeri olamayan bir tarihsel tiptir.

Engels İbsen'in romanlarının çekiciliğinin ardında, Norveçli küçük üretmenin tarihinde hiç bir zaman serfliği yaşamamasının, onlu serflikten çıkmış bir Alman küçük burjuvası karşısında gerçek bir insan kılışının yattığını yazar. Benzer şekilde, Amerikalı küçük toprak sahibini böylesine çekici kılan, onun bir işçiden küçük özgür köylüye dönüşmüş olmasıdır.

Ama bizzat bu süreç, yani sanayileşmiş doğudaki işçiler için, daima Batının topraklarında özgür bir küçük köylüye dönüşme olanağı; Amerikan işçi hareketinin güçlü bir gelenek ve teorik temele sahip olmasını engellemiş ve Amerikan işçi hareketine daha ziyade, sanayi buhran ve canlanmalarına aşırı bağımlı ve gelenek biriktiremeyen bir nitelik vermiştir.

Ne var ki, Amerikan işçi hareketinin tek sorunu bu da olmamıştır. Siyah ve beyaz işçiler; beyaz işçilerin de göçmen ve Amerika doğumlu işçiler; ve yeni gelen göçmen işçilerin de dinlere ve dillere göre bölünmüşlüğü ve doğudaki boş toprakların yedek sanayi ordusunu emmesi ve yeni göçmen akınlarının bile sanayi ihtiyacı olan ihtiyacı karşılamaması nedeniyle Amerika'da işçi ücretlerinin kıta Avrupa'sına göre yüksekliği de Amerikan işçi hareketinin güçlü bir politik işçi hareketi yaratamamasında etkili olan diğer nedenler arasında sayılabilir.

*

Bütün bu olumsuz etkilere rağmen, iç savaş sonrasındaki dönemde sanayi hızla gelişmesine paralel olarak işçi hareketinin ve örgütlerinin de yükselişi görülür. Ve 1 Mayıs'a yol açan olaylar, bu yükselişin tepe noktasını temsil ederler.

Bu olaylar aynı zamanda, Amerikan İşçi Hareketinin tarihinde, daha ziyade zanaatkar işçiliğe denk düşen örgütlenme biçimlerinin zirvesi ve çöküşü olduğu kadar; yeni sanayi tipi işçi sendikalarının yükselişini de işaretlerler. İşçi sınıfının yeni bileşimi artık, *Emek Şövalyeleri*'nde sembolleşen örgütlenme biçimlerinin kabuğunu çatlatıyordu. 1 Mayıs'a yol açan olaylar, *Emek Şövalyeleri*'nin de sonunu getirmiştir.

Yeni olan önceleri daima eski biçimler altında ortaya çıkar. Nasıl, daha sonra Fransız Devriminde artık tümüyle din dışı bir biçimde ortaya çıkacak olan modern burjuvazinin ilk partileri dinsel tarikatlar biçiminde ortaya çıktılarsa; nasıl ilk otomobiller at arabalarına benzerse, ilk modern işçi örgütleri de ortaçağın esnaf loncalarının biçimleri ve ilişkileri altında ortaya çıktılar. Bu günkü modern sanayi sendikaları, sanayi devriminden sonra ortaya çıkmış ve modern işçi partilerinin ortaya çıkışına da denk düşen sonraki biçimlerdir. Ama bundan önce, uzunca bir süre işçi hareketine meslek dalına göre, büyük ölçüde lonca karakteri de taşıyan işçi sendikaları ve birlikleri egemen olmuştur. Ve işçi hareketi içinde, bir biçimden diğer biçime geçiş daima çatışmalı bir yol da izlemiştir.

Amerikan işçi hareketi de başlangıçta bu kurala uyar. İlk büyük işçi örgütü, masonluktan ve mistik zanaatkar loncalarından esinlenmiş, 1869'da, New York ve Chicago'dan sonra Amerika'nın üçüncü büyük sanayi şehri olan Philedalphia'da dikimevi işçilerince gizli olarak kurulmuş "*Soylu ve Kutsal Emek Şövalyeleri Tarikatı*"dır.

İşçi hareketinin ve örgütlenmelerinin yükselişi en iyi *Emek Şövalyeleri* örgütünün üye sayılarında görülebilir. Örgütün üyesi 1878'de on bin dolayında iken, bu sayı 1885'de 110.000 ve 1 Mayıs'ın ortaya çıkmasına neden olan olayların geçtiği yıl olan 1886'da 700.000'e fırlamıştı. Örgütün gerçek etkisi ise, üye sayısını kat kat aşıyordu.

İşte 1 Mayıs'a yol açan olaylar ve gelişmeler, Amerikan İşçi hareketindeki bu yükselişin sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Bu yükselişin sağladığı 8 Saatlik iş günü kazanımının ve buna karşı Amerikan burjuvazisinin karşı saldırısının sembolüdürler.

*

1 Mayıs 1 Mayıs olmadan önce, 5 Eylül'dü. 19 yüzyılda işçi hareketinin bütün kapitalist ülkelerdeki temel sloganlarından biri: “*sekiz saat iş, sekiz saat dinlenme, sekiz saat da kültür*” idi. (Ve bu gün bile dünyadaki işçilerin büyük çoğunluğu için gerçekleşmiş değildir).

İlk işçi sendikaları, işçileri daha sonraki gibi sanayi kollarına göre değil, mesleklerine göre örgütlerlerdi. İşte işçi hareketinin bu yükselişi içinde, yine böyle sendikalardan biri olan Marangozlar Sendikası'nın önderlerinden biri olan Peter McGuire, New York'taki merkezi işçi sendikaları toplantısında, işçilerin kent sokaklarında yürüyüş yapabilecekleri özel bir güne sahip olmalarını ve Eylülün ilk Pazartesi gününün Emek Günü olarak ilan edilmesini önerdi. Öneri coşkuyla kabul edildi. Ve o yıl, 5 Eylül 1882'de otuz bin işçi çeşitli sloganlar atarak yürüdü. Aynı olay 1883'de de tekrarlandı. Daha sonra, Eylülün ilk Pazartesi gününün Emek Günü olarak kutlanması, *ABD ve Kanada Örgütlü Meslek Kuruluşları ve İşçi sendikaları Federasyonu* (FOTLU) 1884 Chicago toplantısında da kararlaştırıldı.

Daha sonra *Amerikan İşçi Federasyonu*'na (AFL) dönüşecek olan FOTLU, o zamanlar *Emek Şövalyeleri*'ne göre çok daha güçsüzdü. İki işçi örgütlenmesi biçimi arasındaki ayrılık, özellikle, *Emek Şövalyeleri*'nin, vasıflı işçilerin diğer işçilerden ayrı olarak meslek sendikalarında örgütlenmeleri noktasında yoğunlaşıyordu. Bu ayrılık, yarı zanaatkar işçilikle, modern sanayi işçiliği arasındaki farkı ifade ediyordu. 1 Mayıs olaylarına yol açan bütün gelişmeler, o zaman daha güçsüz olan ama geleceğe yönelik eğilimi ifade eden FOTLU tarafından önerilmiş ve gerçekleştirilmiş bulunuyordu. Yine aynı yıl, 1886'da FOTLU da modern sanayi tipi örgütlenmenin ilk örneklerinden biri olan AFL'ye dönüşüyordu.

İşte bu, *Emek Şövalyeleri*'ne göre daha güçsüz ama geleceği temsil eden FOTLU daha sonra, 8 saatlik iş günü mücadelesini yükseltmek ve işçilerin kararlılıklarını göstermek için 1 Mayıs 1886'da 8 saatlik iş günü için bir günlük grev yapılması kararı aldı. O gün bütün ülkede 350.000 işçi greve gitti. Örneğin Chicago'da 1 Mayıs 1886'da 40 bin işçi greve çıktı. Böylece greve çıkmamış işçilerin bile dahil olduğu işçilerin büyük bölümü 8 saatlik iş günü hakkını kazanıyordu. Sermaye muazzam bir yenilgiye uğramıştı. Bu yenilginin rövanşını almalıydı.

3 Mayıs'ta Chicago'da bir grev sürerken, Polis grevci işçilere ateş açarak dört kişiyi öldürdü. Ertesi gün, 4 Mayıs'ta işçiler bu cinayeti protesto etmek için *Haymarket* (Saman Pazarı) meydanında toplandılar. Konuşmalar yapıldı ve miting olaysız dağılırken, kalabalığın içinden biri polise bir bomba attı ve beş polis memuru öldü. Bunun üzerine de polis kalabalığa ateş açıp on kişiyi öldürdü.

(Bombayı atan bulunamamıştır ama daha sonra bütün kuşkular anarşist rolü yapan polis ajanı

Rudolph Schnaubelt üzerinde toplanmıştır. Benzer senaryolar bütün ülkelerde görülür. Türkiye'deki 1 Mayıslar da tipik bir örnektir. 1976 1 Mayısının kitleselliğine ve Türkiye tarihindeki en büyük politikleşme ve radikalleşme dalgasına karşı 1977 1 Mayısında burjuvazinin yaptığı aynıdır.)

Burjuvazi böylece, İşçi hareketine göz dağı vermek ve ezmek için gerekli bahaneyi bulmuş ve daha doğrusu kendisi yaratmış olur. Tutuklananların hepsi herkesin gözü önünde daha önceden konuşmalarını yapıp gitmiş veya olayın olduğu sırada kürsüde konuşan genellikle Anarşist inançlı işçi önderleridir. Olayla hiç bir ilgileri bulunmamasına rağmen idama mahkum edilirler. Bu hukukun ayaklar altına alındığı resmi cinayete karşı protestolar yükselir. Tutuklanarlardan biri hapishanede intihar eder, sadece ikisi vali tarafından affedilir ve geri kalan dördü 1887 Kasım'ında idam edilirler.

Bu açık intikam eylemi, daha sonra bizzat yine burjuvazi tarafından itiraf edilmiştir. 1893'de *İllinois* eyaletinin yeni valisi, dosya üzerinde altı ay çalıştıktan sonra "*sanıkların hiç bir suçunun sabit olmadığını*" açıklar ve geri kalan hayattaki üç sanığı serbest bırakır. Böylece yaşamını yitirmiş beş işçi önderinin hukuk dışı yöntemlerle öldürülmüş olduğu da resmen saptanmış olur.

Bu olaylarla birlikte, Amerikan işçi hareketi tarihinde bir dönem (Emek Şövalyeleri dönemi) biter ve yeni bir dönem (AFL dönemi) başlar.

*

Ama bu aynı zamanda, Amerikan kapitalizminin emperyalizme dönüşmesinin, Amerikan işçisinin giderek Amerikan burjuvazisiyle iş birliğine yönelişinin başlamasının da tarihidir.

Bu dönüşümü en açık biçimde, Samuel Gompers sembolize eder. Samuel Gompers hem 1 Mayısın "*işçilerin uluslar arası birlik, mücadele ve dayanışma günü*" olmasına yol açan kişidir; hem de daha sonra sendikalarda işçilerle işverenlerin işbirliği siyasetinin dünya çapında teorisyen ve pratiyeni olmuştur.

Gompers başlangıçta Amerikan işçi hareketindeki Marksistlerin görüşlerine yakındır. Lassale'cıların daha etkin olduğu *Emek Şövalyeleri* karşısında FOTLU'nun kurulması ve AFL'ye dönüşmesine öncülük edenler arasında yer alır. AFL'nin kuruluşundan sonra, bu örgütün tek ücretli personeli olur. Daha sonra da, Sınıf işbirliği sendikacılığının dünya çapında teorisini ve pratiğini geliştirir.

Türkiye'de de örneğin Türk-İş, İsmet İnönü'nün adamı ve MİT ajanı Sabahattin Selek'in, 1946'daki işçi ve sosyalist yükselişe karşı kullandığı adamlarına, Amerika'da Gompersizm şıngısı yapılarak oluşturulmuştur.

İşte bu Gompers, daha henüz Marksistlerle ve sosyalistlerle flört ettiği; meslek sendikacılığı karşısında sanayi sendikacılığının geliştiği ve henüz Amerikan İşçi hareketin yükselişini yaşadığı bu dönemde, İkinci Enternasyonal'in Paris'te 1889'da toplanan kongresinde, AFL (Amerikan İşçi Federasyonu) temsilcisi olarak 1 Mayıs'ın "*işçilerin uluslar arası birlik, mücadele ve dayanışma*" günü olarak kabulünü önermiş ve öneri kabul edilmiştir.

Bu tipiktir. 1 Mayıs, Amerikan İşçi Hareketinin bir armağanı olmakla birlikte, Gompers'te

sembolleştiği gibi, 1 Mayıs daha sonra Amerika'ya uğramaz olmuştur. Bu gün zengin ülkelerdeki işçiler, bütün güçlü geleneklerine rağmen aynı yola girmiş bulunuyorlar. 1 Mayıs zengin ülkelerde, sendika bürokratlarının çoğu kez adet yerini bulsun diye veya gelecek sözleşme dönemi için biraz dış göstermeyi dindikleri veya iş olarak (çünkü 1 Mayıs'a katıldıkları saatler mesaiden sayılır) katıldıkları ruhsuz bir gösteridir.

*

Yani tam 110 yıl olmuş, ilk 1 Mayıs gösterileri yapılabildi. Bundan sonra, 1 Mayıs, yine bir çok uzun mücadelelerle çeşitli ülkelerde yaygınlaştı. Çoğu kez 1 Mayısı kutlayabilmenin, o günü tatil olarak kabul ettirebilmenin, o gün miting yapabilmenin kendisi bile hemen her ülkede büyük işçi mücadeleleri gerektirdi ve hala da gerektiriyor. Böylece hemen her ülkede, 1 Mayıs uluslar arası olduğu kadar o ülkedeki işçilerin ve ezilenlerin yine çoğu 1 Mayısta yaşanmış katliamlarının ve baskıların anısını da taşır. Dolayısıyla bu nedenle artık sadece işçilerin bir bayramı da olmaktan çıkmış; sömürü ve baskıya karşı tepki ve hedeflerin dile geldiği daha genel ve yaygın bir nitelik kazanmıştır. Türkiye tipik örnektir. 1 Mayıs bir uluslar arası işçi günü olmaktan çok, en azından 1977'deki katliamdan beri Türkiye'nin kendi tarihinin ve sorunlarının damgasını taşıyan bir gündür.

*

Eğer yuvarlak hesap Duvar'ın yıkılışını veya Sovyetler'in çöküşünü sembol olarak alırsak ve ilk 1 Mayıs'ın uluslar arası kutlanışının da 1890 olduğu göz önüne getirilirse, 1 Mayıs, klasik anlam ve biçimiyle 100 yıl sürmüştür.

Klasik biçimiyle 1 Mayısın bittiği söylenebilir. Elbette bir çok ülkede 1 Mayıs militan mücadelelere sahne oluyor ama bunlar artık işçi hareketinin uluslar arası program veya birliğini ifade etmekten ziyade, o ülkelerdeki özgül mücadelelerin, çoğu kez de demokratik ve ulusal karakterdeki mücadelelerinin bir aracı olarak bir işlev görmektedir.

Bu gün işçi sınıfının ne uluslar arası örgütleri kaldı, ne uluslar arası bütün işçileri birleştirebilecek programı var. Ne Enternasyonaller var 1 Mayısları uluslar arası parolalar altında kutlamayı önerecek; ne de ortada o örgütsel birleşmeyi sağlayacak program ve sloganlar.

Bu gün her hangi bir Avrupa ülkesindeki bir 1 Mayıs gösterisi, 1 Mayısın, dolayısıyla da dünya işçi hareketinin içinde bulunduğu hazin durumu çok açık olarak göz önüne serer.

Bir mayıs gösterilerinde artık işçiler yoktur. Sadece, zaten giderek nüfusun çok küçük bir bölümünü kaplayan ve giderek sayıları azalan sanayi işçileri değildir olmayanlar; genel anlamıyla ücretlilerden oluşan işçiler işçi kimlikleriyle yoktur. Onların yerine, işçi örgütlerinin görevlileri, sendika bürokratları vardır.

Bir miktar, küçük militan ve sekter grupların militanları vardır. Bunların da sloganları toplumun önüne bir ufuk açmaktan ziyade protestoya yöneliktirler ve esas olarak "hayır"larla sınırlıdır en iyi halde.

Geri kalanlar da, çeşitli ulusal bayraklar altında yer alan göçmenlerdir. 1 Mayıslar tam bir **diyaspora milliyetçiliği karnavalıdır**. Aslında çoğu toplumsal konumlarıyla işçi olmalarına

rağmen, oraya işçi olarak değil; uluslar arası bir gücün bir parçası olarak ve uluslar arası bir hedef için değil; ulusal kimlikle ve çoğu kez bulunulan ülkenin içindeki sorunlara bile yabancı, uzaktaki memleketin sloganlarıyla oradadır. İşçi sınıfının anarşizm ve sosyalizm gibi uluslar arası eğilimlerinin kırmızı ve siyah renkleri değil, ulusal bayrakların renkleri ve sembolleri doldurur manzarayı.

1 Mayısların ne işçi ne de enternasyonalist karakteri kalmamıştır gösteriler yapıldığı yerlerde. Bu anlamda, işçilerin uluslar arası birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak 1 Mayıs artık yaşamamaktadır. Ne işçi vardır ne de uluslar arası dayanışma.

*

Elbette, toplumun tarihinde geçmişteki geleneklerin yeni mayalanmalara vesile olduğu çok görülür; geleceğin eşitlikçi mücadeleleri de tekrar 1 Mayısı sahiplenip onu canlandırabilir ama eğer böyle bir evrim olursa, bu artık içeriğiyle başka bir anlam taşıyacaktır.

1 Mayıs elbette yeniden canlanmalıdır ama bambaşka bir **içerikle, programla ve özneyle**. Klasik bir Mayıs, geçen yüzyıldaki, işçi hareketinin ürünüydü. O zamanlar tek bir özne vardı toplumun karşısına bağımsız bir programla çıkabilen: işçiler.

Ne var ki, **sermayenin gerçek tarihsel hareketi**, yepyeni özneleri ortaya çıkarmış bulunuyor: ezilen uluslar, ırklar, cinsler; sırf insan olduğu için bir atom savaşına veya ekolojik felakete kurban gitmek istemeyen insanlar.

O halde ilk olarak, 1 Mayıs işçilerin birlik mücadele ve dayanışma günü olmaktan çıkıp, tüm ezilenlerin birlik mücadele ve dayanışma günü olmalıdır. Böylece bir baskı biçimine uğrayanların diğer baskı biçimlerine uğrayanlar karşısındaki körlüğüne karşı bir fonksiyon üstlenmelidir ve **farklı öznelerin ortak bir program etrafında birleşmesini hedeflemelidir**.

İkincisi, **bir uluslararası gün olmaktan çıkıp, uluslara karşı bir gün olmalıdır**. Yani ulusu kişinin bir inanç ve tercih sorunu yapma çağrısı; ulusal olanla politik olan arasındaki ulusçuluğun öngördüğü bağı parçalama çağrısı olmalıdır. Ancak böylece tekrar var olan sisteme karşı bir meydan okuma ve gelişme gücü kazanabilir. Ancak böyle evrensel bir parola, bütün ezilenleri tekrar ortak bir bayrak altında toplayabilir.

Bu gün yeryüzündeki insanların büyük çoğunluğu işçi. Sermaye her zamankinden daha uluslar arası ve globalleşmiş. Buna karşı global bir program gerekir.

Savunmaya yönelik hiç bir somut alternatif önermeyen slogan ve programlarla veya gerçek somut politikalardan uzaklaşmanın aracı olan globalleşmeye karşı retoriklerle bu sağlanamaz.

25 Nisan 2000 Salı

(Bu yazı 1 Mayıs 2000 tarihli *Özgür Politika* gazetesinde yayınlandı)

Newroz'da ve 1 Mayıs'ta Politika

Savaşı ve Politikayı büyük düşünürler, bir bilimden öte bir sanat olarak tanımlamışlardır. Böyle tanımlayarak onun sezgiye dayanan, yaratıcı bir yanı olduğuna vurgu yapmış olurlar.

Politika ise her şeyden önce, can alıcı görevi doğru kavramak; bütün güçleri oraya yığmak ve o görev için kendi cephesinde en geniş güçleri oluştururken, karşı tarafı tecrit etmektir. Savaş sanatında bu verili fizik güçlerle yapılır. Elinizin altında ve karşı tarafta ne kadar silah ve insan olduğu hakkında bir bilginiz vardır. Politika'da ise potansiyel güçler vardır, sorun bunları öncelikle gerçek bir güç haline dönüştürmektir. Bu nedendir ki politika sanatı, savaş sanatından kat be kat zordur ve politika savaş sanatının ustalarına bile bırakılamayacak kadar ciddi bir iştir.

Politika sanatının ne olduğunu ve nasıl yapılacağını Kürt Ulusal hareketi gösteriyor. Politikanın nasıl yapılmayacağını da Türk sosyalistleri. Politikanın nasıl yapılması ve yapılmaması gerektiği konusunda yaşanmış Newroz ve biz bu satırları yazarken planlanmış 1 Mayıs, bu zıtlığı sergileyen ilginç birer örnek oluşturuyor.

Newroz Kürt Ulusal Hareketinin bayramıydı. Ulusal Hareket bu bayramı, Türk toplumuna yönelik bir mesaja çevirdi. Türkiye'nin demokratikleşmesine ilişkin projesini koymakla kalmadı, bu konudaki kararlılığını ve gücünü de gösterdi. Bu gün cumhurbaşkanlığına demokratik özgürlükler konusunda Türkiye'de pek rastlanmayan türden görüşleri açıkça savunan Anayasa Mahkemesi başkanı aday olarak gösterilebiliyorsa, Kürt ulusunun mesajı ve kararlılığının etkisi bunda belirleyicidir.

Kürt Ulusal Hareketinin bu yeni stratejisinin etkileri, özellikle bizzat yeni stratejinin de genişleteceği çatlaklar büyüdükçe ve başta Türk ezilenleri olmak üzere Türklerin büyük bölümü, Kürt Ulusal Hareketinin programından başka çıkış yolu olmadığını gördükçe, ilerde çok daha açık olarak ortaya çıkacaktır. Aslında Kürt Ulusal Hareketi, Türk demokrat ve sosyalistlerinin önüne, tarihleri boyunca karşılaşamayacakları bir fırsatı, altın bir tepsi içinde sunmuş bulunuyor. Yapmaları gereken sadece, bu programa Türk tarafından sahip çıkmak, ve Kürtlerin uzattığı ele Türk tarafından el uzatmak. Bu gün Türklerin hala ezici çoğunluğunu etkisi altında tutan inkarcı ve baskıcı politikaya karşı, sabırla ve bıkmadan karşı çıkarak, Türkiye'de Kürt sorunu çözülmeyen hiç bir sorunun çözülemeyeceğini, yakalanması gereken ana halkanın bu olduğunu bıkmadan tekrarlamak ve Kürt ulusal hareketinin sunduğu çözüme, yani demokratik dönüşümler, dillerin ve kültürlerin eşitliği temelinde anayasal vatandaşlık olarak özetlenecek programa, sahip çıkmak olabilir. Ancak böyle bir tavır, Kürt Hareketinin sunduğu olanakları değerlendirip, oluşabilecek bir demokratik muhalefete maya rolü görebilir.

İşte 1 Mayıs bu anlamda, Newroz'da Kürt Ulusal Hareketi'nin verdiği mesaja, programa ezen ulustan bir sahiplenme ve cevap olabilirdi ve olmalıdır. Peki ne yapıyor Türk sosyalistleri? Bakalım.

Duyduğumuza göre, 1 Mayıs için belirlenen tema "küresel saldırıya karşı küresel direniş" imiş. DİSK ve KESK bunu kararlaştırmış. ÖDP de bu karar uyacağını belirlemiş.

Şöyle düşünülebilir. Bu bir işçi bayramıdır, ÖDP de işçi sendikalarının kararına uymaktadır ve bu seçilen tema nedeniyle ÖDP eleştirilemez. Ne var ki, kazın ayağı öyle değil. Bu kararı alan konfederasyonlarda kararı alanlar arasında ÖDP'lilerin etkisi oldukça çok. Yani aslında, bu karar ÖDP'nin politikasını dile getiriyor. Ama ÖDP bunu, sanki kitle örgütlerinin politikasını da ona uyuyormuş gibi yapıyor. Bir zamanlar TİP DİSK'i kurmadan önce DİSK TİP' kurmuştu. Şimdi de ÖDP kitle örgütlerinin eğilimlerine uymadan önce, kitle örgütleri ÖDP'nin eğilimlerine uyuyor. Neyse. Her ne olursa olsun burada önemli olan "küresel saldırıya karşı küresel direniş" temasına ÖDP'den bir itiraz gelmemesi ve bunun memnuniyetle karşılanması. Dolayısıyla eleştiri ÖDP'ye yapılabilir. (Ve diğer sosyalist partilere de. Onların da bu bakımdan ÖDP'den farkı yok. ÖDP'nin politikasına eleştiri yöneltmemizin nedeni, onun Türk sosyalist hareketinin oldukça büyük bir birikimini toplamış olmasıdır.)

İlk bakışta çok sosyalist ve devrimci bir tema, enternasyonalizme uygun, kapitalizme karşı, işçilerden yana. Tam işçi bayramına yakışır bir tema. Ne var ki, gerçek somut ilişkiler açısından baktığımızda, birakalım enternasyonalizmi bir yana tam anlamıyla enternasyonalist görevden kaçmanın politikasıdır bu. Ezen ulus sosyalistlerinin ezilen ulusun mücadelesine karşı körlüklerinin politikasıdır. Niye böyledir?

Öncelikle, "Küresel saldırıya karşı küresel direniş" hiç bir somut örgütsel ve programatik bir içeriğe sahip değildir. Kupkuru, anlamsız, belki güzel bir söz olma ötesinde değeri olmayan bir paroladır bu.

Türkiye'de Kürtlerin yaşadığı bölgede, daha bir ay önce, yüz binlerce insan bütün zorluklara rağmen mobilize olmuş, Türk ulusuna hitap eden somut bir program sunmuş, Kürdistan adeta bir devrimci ruh hali yaşıyor; Diyarbakır sanki bir devrim dinamosu gibi bir atmosfer içinde; Bir romancının kitap okumasına binlerce insan geliyor. Bu gün Türkiye'nin veya dünyanın hangi ülkesinde bir yazarın roman okumasına binlerce, hem de entellektüeller değil, sıradan insanlar gider. Diyarbakır'a giden herkes, insanların siyasi olgunlaşmışlığından, insanların her fikri tartıştığından, yüzlerce kişinin kültür evlerinde kitap okumalarından söz ediyor. Bunlar sembolik ama çok derin anlamlı olaylardır. Böylesine müthiş olaylar oluyor bu ülkenin bir tarafında. Kitlesele bir politik aktivite yaşanıyor. Dünyanın en büyük ve etkili gerilla örgütlerinden biri, barış stratejisine geçiyor. Bu Kürt yığınlarından destek bulup onların önünü açıyor. Ve Türkiye'nin batısındaki sosyalistler, bütün bunlara gözlerini kapayıp, Kürdistan'ın Newroz'unun çağrısına Batı'nın 1 Mayısıyla cevap verecek yerde, sanki bütün bu gelişmeler, Merih'te ya da dünyanın öbür ucunda oluyormuş gibi, küresel saldırı ve savunma gibi temalarla küresel önemde bir körlük ve kaçış sergiliyor.

Ama bu sadece körlük ve kaçış değil, fiili sonuçlarıyla, Kürt Ulusal hareketine karşı bir konumdur ve karşı güçleri güçlendirmektedir. Nasıl mı? Genel kurmayın, yaptığı, Medya'nın yaptığı soldan yaparak. Kürt Ulusal hareketini ve onun projesini gözlerden ve gündemden uzak tutmaktadırlar küresellik diye bir sorunu öne çıkararak. Bu en can alıcı, en önemli sorunu, sosyalistlerin ve işçilerin en önemli gününün konusu yapmadığı için en büyük

yanlışı yapmaktadırlar. Ama bunu, soldan, keskin görünerek, enternasyonalist görünerek yapmaktadırlar. Savaş özünde bir gündem savaşıdır ve Türk sosyalistleri en önemli sorunu gündemden uzaklaştırarak karşı tarafa hizmet etmektedirler.

Bir ülkede ezilen bir ulus ayaklanmış ise, ezen ulus sosyalistinin görevi her şeyden önce ezilen ulusun mücadelesine destek vermektir. Enternasyonalizm böyle olur yoksa bu görevden kaçmayı sağlayan küreselleşmeye karşı sakızlarla değil.

Bu gün Türkiye, tarihinin hiç bir döneminde olmadığı türden bir demokratikleşme olanağı yakalamış bulunuyor. Türkiye'de uzun yıllar en gerici partilerin oy deposu olmuş bölgeler bir politik uyanış ve devrimci kabarış içinde bulunuyor. Bu hareket, kendi sorunlarına kapanmayı da aşarak tüm Türklerin önüne de bir demokratikleşme projesi koyuyor . Batının şehirlerinin emekçileri ile birleştiği an bu güç ve proje, Türkiye'nin bütün keyfilik ve Asyalılıktan kurtuluşunun yolu açılabilirken. Bunu yapmakla görevli olması gereken sosyalistler, somut politikaya gözlerini kapayıp, küreselleşme gevişi getiriyorlar. Bu bir intihar politikasıdır.

Bu "küresel saldırıya karşı küresel direniş" teması, sadece gerçek canlı harekete gözlerini kapadığı için değil; sadece Türkiye'nin en önemli sorununu gündemden ve gözlerden uzak tuttuğu için değil; sadece Newroz'un çağrısına cevap vermediği için değil; sadece, ezen ulusun sosyalistlerinin ezilen ulusun çağrısı ve feryatları karşısındaki kahredici sağırlığının ifadesi olduğu için değil, bizzat sosyalizmin kendi mantığı içinde de yanlıştır.

Her şeyden önce, işçiler işçilerin sorunlarına yönelirlerse bunun kendisi ve varacağı yer reformizm ve sendikalizmden başka bir şey olmayacağı için yanlıştır. Bu tema, esas olarak işçilere yönelik düşünülmüş bulunuyor. Sosyalistlerin görevi, işçilerin dikkatini diğer toplumsal güçlere, ve tüm toplumu değiştirecek hedeflere çekmek olmalıdır. Bu ise, bu günün Türkiye'sinde Kürt sorununu gündemin başı yapmakla olur. Sosyalist partilerin hep işçilerin sorunlarını ortaya sunduklarını görüyoruz. Bu sosyalizmin kendi açısından, sosyalist değil, sendikalist bir politikadır. Türk sosyalistlerinin son yıllarda çok sosyalist ve işçici kesilmesi, gerçek sorundan kaçışın örtüsü, egemen ulus körlüğü olduğu kadar eski radikal pozisyonlardan sendikalist bir pozisyona doğru bir kayışın da ifadesidir.

"Küresel saldırıya karşı küresel direniş" somut bir hedeften ziyade bir temadır. Toplantıların, festivallerin bir teması olabilir. Bu anlaşılabilir. Ama 1 Mayıs, gerçekte bir bayram değil, Newroz gibi temel siyasi slogan ve hedeflerin duyurulması gereken politik bir eylemdir ve öyle olmalıdır. Ama öyle bir gösterinin de teması değil, somut hedefi olması gerekir. Küreselleşme sorunu çerçevesinde kalsak ne olabilir böyle bir somut hedef?

Bu hedef, küreselleşme karşısında ancak, ulusun kişinin bir inanç ve vicdan sorunu olması olabilir. Yani ulusal sınır ve devletlerin ilgası. Eğer dünya çapındaki sorunlar için politika yapılacaksa, böyle somut bir program olmalıdır. Böyle bir program, küreselleşmeye karşı en doğru küresel cevap olur. İnsanlığın önüne yepyeni bir ufuk açar. Bu günkü apartheid sisteminin temellerini sorgular.

Ama sadece bununla da kalmaz, Türkiye'nin somut politikası açısından, Kürt Ulusal Hareketine, hem destek vermiş hem de bağımsızlığın korumuş olur. Destek verir, çünkü, Kürt ulusal hareketi, ulusal devletin verili biçimine karşı, Türklerin ve bölgedeki diğer ulusların

hepsini kapsayacak yeni bir ulus tanımı ve biçim öneriyor; yani kültürü ve dili, ulusun tanımında politik alanın dışına atalım diyor. Buna karşılık sosyalistler, gelin nasıl tanımlanırsa tanımlansın, ulusun kendisini politik alanın dışına atalım diyebilirler. Bu hem en önemli sorunu, ulusal sorunu gündemin başına aldığı için, hem de daha kökten ve kapsamlı bir çözüm önerdiği için hem Kürtlerin mücadelesini destekler hem de kendi programını ve bağımsızlığını korumayı da sağlar. Tıpkı, reformların devrimci mücadelenin yan ürünü olması gibi. Böyle bir koyuş, Kürt sorununu ve programını gündemden uzaklaştırmaz, aksine gündeme de koymuş olur ve onun projesinin gerçekleşme olasılığını da yükseltir.

Türk sosyalistleri, ulusal sorun konusunda ne ezilen ulusun projesini ve mücadelesini destekliyorlar, ne de kendilerinin ayrı bir sosyalist projeleri var. Bir tek projeleri var: Kürt sorununu, ulusal sorunu gündemin baş sorunu olmaktan çıkarmak. Böylece Tarihin kendilerine sunduğu fırsatları ellerinin tersiyle itiyor ve intihar ediyorlar. Sadece kendilerini yok etseler mesele değil, ama başta Kürtler ve emekçiler olmak üzere, ezilen insanlara kötülük ediyorlar.

Türk egemenleri, ezilenlerden gelen her girişimi ezme refleksiyle hareket ettiklerinden, bu 1 Mayıs da bir çık yerde saldırılar düzenleyebilirler. Bu saldırılar karşısındaki haklılık, sosyalistlerin Kürt hareketi karşısındaki haksızlığı gerçeğini örtmemelidir. 1 Mayıs Newroz'un çağrısına kulaklarını tıkıyor.

demir@comlink.de

<http://www.comlink.de/demir/>

27 Nisan 2000 Perşembe

Demokratik Cumhuriyet ve 1 Mayıs

Demokratik Cumhuriyet sanılanın aksine son derece nadir bulunur bir devlet biçimidir. Çünkü genellikle dünyadaki demokrasiler cumhuriyet, cumhuriyetler de demokrasi değildir.

İngiltere, İskandinav ve Benelüks ülkeleri demokrasinin beşiğidirler ama aynı zamanda hepsi krallıktır cumhuriyet değil; buna karşılık, dünyada, başta bütün üçüncü dünya ülkeleri olmak üzere, geri kalan ülkeler cumhuriyettir ama demokrasi değil.

Yakın zamana kadar dünyada Amerika ve Fransa haricinde hem demokratik hem de cumhuriyet denebilecek ülke pek yoktu. İkinci Dünya Savaşı sonrasında İtalya ve Almanya gibi ülkelerin katılmasıyla bu sayı biraz artmış bulunuyor.

O kuzey Avrupa demokrasilerdeki kralların veya Japonya'daki gibi imparatorların, yurttaşların kaderi üzerinde, örneğin Türkiye'deki bir karakol jandarması kadar bile, yetkisi, gücü ve etkisi yoktur.

Türkiye gibi Cumhuriyetlerde ise, en sıradan memurlarının yetkileri ve güçleri İngiltere krallarınıninkileri fersah fersah aşar.

Türkiye'de yaşayan en sıradan vatandaş bile bilir ki iktidar halkın seçilmiş temsilcilerinin elinde değildir. Demokrasilerde krallar bile harcayacakları her kuruş için, vergi veren yurttaşlara ve onların temsilcilerine hesap vermek zorundadır; Türkiye gibi cumhuriyetlerde ise meclisin ordunun harcamalarını denetleme ve belirleme yetkisi bile yoktur. Ordunun başındakiler, zorda kalıp biraz kısıntıya gittiklerinde, bunu halka yapılmış büyük bir cömertlik gibi sunabilirler ve sözüm ona halkın temsilcileri bu lütuf karşısında minnetlerini bildirmek için kuyruğa girerler.

Demokratik Cumhuriyet demek, her şeyden önce iktidarın gerçekten halkın, dolayısıyla onun temsilcilerinin elinde bulunması demektir. Bu nedendir ki Demokratik Cumhuriyet sloganı, 1917'ye kadar, İşçi Hareketinin temel sloganı olmuştur. Alman İşçi Hareketinin de, Rus Bolşeviklerinin de sloganı "**Demokratik Cumhuriyet**"ti. Yani gerçek iktidarın halkın ve onun temsilcilerinin elinde bulunması. Çünkü bu aynı zamanda işçi sınıfının iktidara gelebilmesi için el elverişli koşulları yarattığı gibi, bizzat bu iktidarın da özgül bir biçimiydi. Engels, "*Erfurt Programı*"nın taslağını eleştirirken şöyle yazıyordu:

"Partimizin ve işçi sınıfının, egemenliğe ancak demokratik bir cumhuriyet biçimi altında ulaşabileceği son derece açık bir şeydir. Demokratik Cumhuriyet, büyük Fransız devriminin daha önce göstermiş olduğu gibi, proletarya diktatoryasının da özgül biçimidir..."

Bu nedenle 1. Mayıs gösterilerinde işçilerin temel sloganı Demokratik Cumhuriyetti, Rus Devriminin ilk yıllarına kadar.

*

Ne var ki, işçi hareketinin bu güzel geleneği ve programı yirminci yüzyılda unutuldu.

Unutulmasının nedeni aynı zamanda yirminci yüzyılın kaderini de belirleyen nedendir: bu neden son duruşmada, geri ve yoksul bir ülke olan Rusya'da işçilerin iktidarının tecrit olması, ileri ülke devrimlerinin yardıma gelmemesi ve sonuçta iktidarın bir bürokratik kastın eline geçmesidir. Egemenliği ele geçiren bu bürokratik kast, işçi hareketinin bütün demokratik gelenek ve taleplerini unutturmak için her şeyi yaptı.

Yirminci yüzyılda hemen hemen bütün demokratik devrimler, işçileri ve yoksulları iktidara getirip sosyalist devrime dönüştüler. Böylece Demokratik Cumhuriyet bir cebirsel formül olarak gerçekleştiğinde bir işçi veya işçi-köylü cumhuriyeti oluyordu. Ama sosyalist cumhuriyetler geri ülkelerde olduğundan ve daha önceden bürokratik kastın eline geçmiş Sovyet etkisi ve örneğiyle birer bürokratik diktatörlüğe dönüştüler veya daha doğarken bürokratik bir çarpılmayla doğdular. Böylece aslında işçi devletinin bir özgül biçiminden başka bir şey de olmayan Demokratik Cumhuriyet hedefi, kendilerine "Proletarya Diktatörlüğü" diyen bürokratik diktatörlüklerin gölgesinde kayboldu ve unutuldu.

Bu dönem boyunca 1 Mayıslar, işçilerin değil, işçilere karşı bürokratik kastın bir güç gösterisine dönüştüler. Kapitalist dünyanın ileri ülkelerinde bu slogan anlamını yitirmişti; geri ülkelerinde ise "Demokratik" kavramı devlet biçiminin bir tanımı olmaktan çıkmış ve burjuva karakterdeki dönüşümleri tanımlayan bir kavram olmuştu. Fikir ve örgütlenme özgürlükleri, yetkinin bu koşullarda seçilmiş temsilcilerin elinde toplanması gibi bütün talepler unutulmuş ve hatta bunlar burjuva taleplerdir diye hor görülmüştü. Böylece, halkın iktidarı gerçekten elinde bulundurmasının bu biricik biçimi, ezilenlerin hafızasından ve programından yitip gitti. Bu somut ve radikal sloganın yerini genellikle kitle partilerinin **reformist sloganları** veya radikal sol hareketlerin, somut hedeften yoksun **rozet sloganları** aldı.

*

Kürt Ulusal Hareketi, dört bir yandan sıkıştırılınca, el yordamıyla da olsa, işçi hareketinin bu unutulmuş sloganını yeniden gün yüzüne çıkardı ve bayrağına yazdı. Kimi keskin sosyalistler ise, "*Demokratik Cumhuriyet de neymiş, o burjuvazinin sloganıdır, bizim sloganımız Sosyalist Cumhuriyettir*" dediler.

Somut olarak Demokratik Cumhuriyet nedir?

Her şeyden önce vali, kaymakam gibi bütün tepeden atanan memurlukların kaldırılması. Bütün şehir ve bölgelerin özerk, seçilmiş organların yetkisi altında olması; polis ve jandarmanın bunların emri altında bulunması; memurların seçilmesi; sınırsız bir örgütlenme, fikir özgürlüğü. Dillerin ve kültürlerin eşitliği; her türlü azınlıkların fiili alt durumlarını dengeleyecek kotalar vs.. Ulusun tanımından ırk, dil ve kültürün dışlanması ve hukuki bir tanıma indirgenmesi ve böylece tıpkı ABD ve AB'de olduğu gibi, yurttaşlık ve ulusun çakışması. Memurların tayin ve terfi işlemlerinde onların bağımsız sendika ve birliklerinin tuttuğu sicillerin esas alınması vs.. Temelleri bu olan liste daha uzatılabilir. Özü, halkın hizmetinde olanların ondan bağımsızlaşmaması ve üzerinde yükselmemesidir. İktidarın halkın ve onun temsilcilerinin elinde bulunmasıdır.

Türkiye'nin temel sorunu Demokrasidir. Sözde anti-emperyalist IMF karşıtı görünen sloganlar, ordunun fiili egemenliğini sürdürmesinin araçlarıdır. Toplumu tefeciye düşürenler,

tefeciyi hedef göstererek kendi suçların örtmek istiyorlar. Bu ordu, bu polis devleti, bu baskıcı devlet ve onun zorladığı savaş harcamalarıdır toplumu tefeciye düşüren. Suçlu içerde ve gerçek iktidarı elinde tutmaya devam etmekte. Bu nedenle 1 Mayıs'ın sloganı "**Demokratik Cumhuriyet**" ve bunun, yukarıda kimileri sıralanan, somutlanmış ifadeleri olmalıdır.

Cezaevlerinde ölüme yatanlarla da, Kürt halkıyla da en büyük ve etkili dayanışma en etkili bu hedefe yönelerek sağlanabilir ve bu slogan **toplumdaki tüm gayri memnunları birleştirebilecek** biricik slogandır.

Demokratik Cumhuriyet on dokuzuncu yüzyılda sosyalizme giden ideal koşulları sağladı. Yirminci yüzyılda, fiilen sosyalizme dönüştü (bu dönüşümün dinamiğinden kaynaklanmayan bürokratik çarpılmaları bir yana), günümüzde demokratik cumhuriyetin, hele Türkiye gibi bir ülkede, ne sosyalist mücadele için elverişli koşulları hazırlayan bir yol olma; ne de bir sosyalist devrime dönüşme şansı var. İşçiler kendini sınırlayacağı için sosyalizme dönüşme şansı yoktur; demokrasi refah sağlayacağı ve refaha ulaşmış bir toplumun bireyleri, dünya nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan yoksul uluslarla zenginlikleri paylaşmak istemeyeceği için de sosyalizme yaklaştırmayacak uzaklaştıracaktır.

Buna rağmen ve bunu söyleyerek, Demokratik Cumhuriyet parolasını desteklemek sosyalistlerin görevidir. Türkiye'deki ezilenlerin çıkar ve istekleri bu yönde olduğundan; ve onlar bir kere bunu gerçekleştirmek üzere tarihsel inisiyatif gösterdiklerinde daima bir daha ileriye de gitme olasılığı zayıf da olsa bulunduğundan.

29 Nisan 2001 Pazar

Mayıs Düşünceleri

Kendilerine sol diyenlere egemen olan bir stil vardır: hep kendi gücünü ve yeteneklerini övmek; hataları, zayıflıkları ve zorlukları görmezden gelmek.

Ne var ki, bir harekete bu stil, bu meşrep egemen olduğu zaman o hareketin hiç bir başarı şansı yoktur. Gerçekten yaptığı işi ciddiye alanlar ise, tam aksine, hep yetersizliklerini, zaafalarını, yanlışlarını vurgularlar.

Bu farkın farkına ilk kez Türkiye'de işçi hareketinin yetiştirdiği tek gerçek işçi önderi olan, Zapata'ların, Panço Villa'ların hamurundan yoğrulmuş İsmet Demir'de varmışım.

Altmışlı yıllarda, TİP'liler, sosyalistler işçilerle ilişki kurduklarında, onların ne kadar iyi, ne kadar cesur ve güçlü olduklarını onlara anlatmaya kalkarlardı. Bizim İsmet Demir ise, tam tersini yapardı, işçilere beş para etmediklerini, bir işe yaramadıklarını söylerdi. Ve işçiler de bizim İsmet Demir'e güvenirlerdi, o diğerlerine değil. Çünkü onlar İsmet Demir'in kendi içlerinden biri olarak onlara doğruyu söylediğini biliyorlardı.

Burjuva sosyalizmi ile işçi sosyalizmi arasında böyle bir fark vardır. Burjuva sosyalizmi, ezilenleri, işçiyi, halkı idealize eder, kutsar. Ve bunlar hep onun dışından bir övgü ve kutsamadır. Bu stilin müzikteki en uç örneği Ruhi Su'dur. (Şiirde Nazım, Resimde Abidin Dino da örnek verilebilir.) Bu nedenle Ruhi Su Burjuva sosyalizminin türkücüsüdür, emekçilerin, halkın ezilenlerin değil, onun dışından ona ilanı aşk edenlerin. Ama tutkularının kör ettiği bu aşıklar, aşık olduklarının gözlerinin badem gibi değil kör olduğunu göremezler ya da görmek istemezler. Ruhi Su'nun müziği, işçinin, ezilenin, alttakinin dünyasını ve duygularını yansıtmaz. Onun dünyasını ve duygularını dile getiren Orhan Gencebay'dır. O Ruhi Su hayranı burjuva sosyalizmi ise, Orhan Gencebay'dan öğrenir, katlanılmaz bulur. Aslında nefret ettiği o uğruna methiyeler düzdüğünün ta kendisidir. Bunu bilmek ve anlamak istemez. Ola ki fark ettiğinde bu sefer de sevgi ve övgünün yerini ilgisizlik, hatta nefret ve yergi alır.

Elbette burada Orhan Gencebay ve Ruhi Su birer semboldürler bir farkı ve yaklaşımı yansıtan. Sorun ezilenlerin kendilerine nasıl yaklaştığı ve onların stiliyle ilgilidir ve aslında sanıldığından çok önemlidir.

Franz Fanon ırkçılığa karşı aynı zamanda en radikal eleştirileri içeren kitaplarında sanılanın aksine beyaz adama saldırmaz doğrudan, siyaha ne kadar berbat bir insan olduğunu, ne kadar düşürülmüş olduğunu anlatır. Siyah'a övgü bulamazsınız.

Aslında Marksizmin ruhu da böyledir. Sosyalistlerin çoğu işçiliği idealize ederler. Marks'ın eseri, işçiliğin, sömürü ve yabancılaşmış emeğin insanı nasıl insanlıktan çıkardığının, düşürdüğünün hikayesidir. Kapital toplumu işçi yapmak için değil, işçileri işçilikten kurtarmak içindir, işçiliği yok etmek içindir, işçiliği yok etmek için de patronluğu yok etmek gerekmektedir.

Ömrü yabancılaşmış emekle geçen işçi kadar düşürülmüş, insanlıktan çıkmış varlık yoktur. Bu nedenle toplumsal tabakalar kıyaslandığında, tek tek insanlar olarak, ortalamasına bakıldığında, işçiler kadar sıkıcı, tek düze toplum kesimi az bulunur. Bir köylü, bir küçük burjuva, bir patron, bir aydın çok daha renkli ve hatta derin bir tip sunarlar işçi karşısında. Tek tek işçiler, diğer toplum kesimleri karşısında insanlığa en uzak, insanlıktan en çıkmış ortalamayı yansıtırlar.

Tek tek burjuvazi, köylüler ve küçük burjuvazi karşısında kesinlikle kaybetmeye mahkum bu işçiler, bir sınıf olarak, bir bütün olarak toplumu değiştirme yeteneğindedirler. Burada Engels'in o klasik örneği anlamayı kolaylaştırır. Engels, Mısır seferinde Memlûklerle savaşmış Napoleon'un sözlerini aktarır. Napoleon, *“bir Memlûk askeri tek tek iki Fransız askerinden üstündü, iki Fransızla iki Memlûklü karşı karşıya gelince, eşit olunuyordu, dört Memlûklü ve Fransız karşılaşıncaya kesinlikle biz kazanıyorduk”* anlamında bir şeyler söyler. Tam rakamlar hatırımda değil ama böyle bir şeydi. İşçilerle diğer toplum kesimleri arasındaki temel fark buradadır. İşçiler insani kaliteler bakımından bu örnekteki Fransız askerlerine benzer. Burjuva sosyalizmi ise hayalinde, bu “Fransız askerleri”ne (işçilere), birer Memlûk giysisi giydirir, altına saf kan bir arap atı çeker ve sonrada bu yarattığı hayale tapar.

Sadece Franz Fanon mu böyle? Malcom X de öyledir örneğin. Siyah adamı, *“Tom Amca'nın Kulübesi”*ne kinaye, *“Tom Amcalar”* diye eleştirir. Aslında o kadar uzaklara gitmeye de gerek yok. Kürt hareketinde de aynı olgu geçerlidir. Abdullah Öcalan da Kürtlere hep öyle yaklaşmıştır. Kürt burjuvazisinin ideal bir Kürtü vardır, ona övgüler düzer, Türkiye'nin burjuva sosyalistlerinin işçilere ve halka yaklaştığı gibi yaklaşır Kürtlere. Öcalan ise İsmet Demir gibi. Öcalan'ın konuşma ve yazıları Kürt'ün ne kadar düşürülmüş olduğunu, bir işe yaramadığını anlatır durur. Ama tabii bizzat Kürtlere. Ve nasıl burjuva sosyalistleri bir işçi hareketi yaratamadılarsa, bu Kürt burjuvazisi de bir ulusal hareket yaratamadı. Bunu İsmet Demir gibi, onları övmeyen aksine yeren ve eleştiren Abdullah Öcalan başardı.

Aslında bu stil, onların bizzat kendi eğiliminin yansımasıdır. Bir sınıf, bir ulus, bir hareket bir şeyler yapmak istiyorsa önce kendi zayıflıklarıyla hesaplaşmak, onları açık yüreklilikle ortaya koymak ve üzerine gitmek zorundadır, bu önderlerin fonksiyonu da aslında bu tarihsel sürecin bir aracı olmalarıdır. İsmet Demir'in işçilere, Öcalan'ın Kürt'lere yönelik ağır eleştirileri aslında o sınıfın veya ulusun kendisiyle hesaplaşması, kendi zayıflıklarını açık yüreklilikle ortaya koyması ve kendini değiştirmesinden başka bir şey değildir.

*

1 Mayıs gösterilerine ve bu gösteriler hakkında sol basında verilen haberlere, bu ezilenlerin kendi zayıflıklarını sermesi ve onlarla ciddi hesaplaşmaya girmesi açısından bakılınca durum gerçekten umut kırıcı.

Bu sol basının yansıttığının aksine, ne gösterilerde, ne haberlerde kendi zaafalarını bir sergileme ve onlarla mücadelenin izi bile olmaması, söylenenin aksine mücadelenin yükselmekten çok uzak olduğunu gösteriyor. **Bir mücadele yükselme eğilimi taşıdığında, düşmanlarından önce kendi zaaf ve yanlışlarıyla mücadele etmeye başlar.** İslamiyet'in dediği gibi, *“en zor savaş olan kendi nefesine karşı savaş”*a yönelir. Bunun izi bile yok. Ve bu da sanılanın aksine, ezilenlerin henüz böyle bir değiştirme ve değişme hedefinden veya

yönelişinden çok uzak olduğunu gösteriyor.

Burjuva sosyalizmi, işçiye hayrandır. Hadi gene burjuvazinin işçiye hayranlığının iyi kötü bir mantığı vardır. Ama bu işçiye hayranlığın sloganları, sendikalar ve sendikacılar aracılığıyla işçi örgütlerinin de sloganları olarak ortaya çıkınca, işçilerin kendine hayranlığı gibi garip bir durum ortaya çıkar.

Aslında burjuva sosyalizminin işçiye hayranlığı ile sendikacılar zümresinin kendine (tabii bu işçiler biçiminde ifade edilir) hayranlığı, birbirini tencereyle kapak gibi tamamlar. Bu iki stilin egemen olduğu yerde işçi olmaz. Sadece, bu tür burjuva sosyalizminin etkisinde kalmış veya kendiliğinden işçi bilinci olan sendikacılığı aşamamış tek tük işçiler olur ki, bunların olduğu yerde işçi olmaz. Dolayısıyla gerçek bir işçi hareketi ancak bu gün işçi hareketi diye ortalığı kaplayanların ortadan kaybolmasıyla ya da sürülmesiyle mümkündür. **Gerçek işçi hareketinin olduğu yerde, işçilerin kendilerine yönelik, kendileri için bir şey isteyen, kendilerini öven sloganları olmaz. Tüm topluma yönelik sloganlar olur.**

Burada kopmaz bir bağ vardır, kendine karşı gaddarlık, toleranssızlık ve eleştirelilik ile tüm toplumu değiştirmeye yönelik, sadece kendine ilişkin düzenlemeler istemeyen, kendine övgü düzmeyen slogan ve hedeflerin birliği. Terside de bir bütündür, kendini hayranlık, kendine ilişkin sloganlar bir bütündür.

Olaylara bu açıdan bakılınca, solun varlığının, kendiliğinden bir işçi hareketlenmesinin bile önünde bir engel olduğu görülür. Bu stillerin egemenliği, işçilerin gösterilerden uzak durmasına yol açıyor. Bu gün dünyada duvarla birlikte, soldan ne kalmışsa onlar da yıkılsaydı, örneğin dinazorların bir kozmik felaketle yok olmasının, memeli hayvanların gelişimi için bir fırsat doğurması gibi, yepyeni ve canlı bir sol harekete olanaklar açılabilirdi. Maalesef olmadı. **Bizlerin kuşağının bir şekilde yok olması gerekiyor solun yeniden canlanabilmesi için.**

Solu inleten problem aynen burjuvazide de var. Ama burjuvazi daha tecrübeli. Yavaş yavaş eski kuşaklarını değiştiriyor. Ecevit'lerin, Yılmaz'ların, Demirel'lerin kuşağı gidiyor ve yerine Derviş, Sezer, Pişkinsüt'lerin, kuşağı geliyor. Burjuvazi bunu yolsuzluk dosyalarıyla, skandallarla adım adım gerçekleştiriyor. Koşullar biraz daha olgunlaştıktan sonra, bambaşka bir partiler ve tiplerle bir seçim yapabilirse sonraki yirmi otuz yılı götürür. Şimdiki bunalım bu kabuk değişiminin sancıları.

İşte bu kabuk değiştirdiği an sistemin en zayıf anıdır. Şimdi bir şey başarıldıysa başarılı, yoksa yeni sistemin sağlayacağı olanaklarla bir kaç on yıl daha sistem kendine sürdürecektir gücü bulur. İnönü'nün çok partili hayata geçiş reformu olmasaydı; 27 Mayıs olmasaydı ve Özal'ın reformları olmasaydı bu sistem çoktan çökerdi. Bunların her biri en azından sonraki on veya onbeş yılı götürmeyi sağladı.

İşte bu kabuk değiştirme anında gördüğümüz ne? Burjuvazi bile kuşak değişimini yaparken, solun içinde giderek taşlaşmanın yaşandığı. Elbette ortalama olarak solun yaşı küçük olduğundan biyolojik bakımdan fazla yaşlı sayılmaz sol. Burjuvazide şimdi onların kuşağı sırada. Ama problematikler olarak baktığımızda, sosyolojik olarak yaşlıdır. Duvar sonrasının solu değildir bu gün Türkiye'ye egemen olan. Duvar sonrasının bir solu da yok. Dolayısıyla

Duvar öncesinin kuşağı damgasını vuruyor.

1980'lerin sonunda, *Kuruçeşme Tartışmaları* olurken bile sol bu günden daha yakındı bu güne, daha genç, dinamik ve canlıydı. Çünkü kendisiyle hesaplaşıyordu, kendisini acımasızca, (aslında biraz acıyarak, ama o kadarı bile önemliydi) eleştirmeye başlamıştı. Ve bu eleştiri onu, yüzyılın başının problemlerine götürmüştü, sosyalizmi yavaş yavaş kaynağından tanımaya başlamıştı. Aslında paradoksal gibi görünebilir ama, şu an 130 yaş civarında olacak Ekim Devrimi öncesi kuşaklar, bu günün dünyasını anlamaya bu günün kuşaklarından daha yetenekliydi. Zaten oralara gitmeden bu günlere gelemez sol. Kimliğini kaybettiği yerde aramak zorundadır. 1980'lerin sonuna doğru böyle bir eğilim belirmişti.

Sol içi bu ayaklanma, bu isyan toplumsal bir yükseliş ile desteklenseydi belki şimdi bu örgütler de olmayabilirdi. Ama *Kuruçeşme* tartışmaları olurken Duvar yıkılıyordu. Onu doksanların terör ortamı izledi. Bu günün ortalığa egemen örgütleri, bu dünya ve Türkiye ölçüsünde karşı devrimci dalgaların sol içinde tekrar yükselttiği örgüt ve eğilimlerdir ve aynı laneti taşımaktadırlar.

Burjuvazinin içinden iyi kötü Sema Pişkinsüt'leri çıkıyor. Sol'un kendi Pişkinsüt'leri yok. Hiç bir örgütün, hareketin sarsıldığını, içinden muhalefet ve isyancılar çıktığını duymuyoruz. İşin kötüsü, bu içinde bulunan toplumsal bunalım dönemindeki memnuniyetsizlik, bu örgütlere daima bir takım memnuniyetsizlerin akmasına yol açarak, bu örgütlerin krize girmelerini engelleyen bir dış yardım işlevi de görür. Eh iyi kötü büyüyen bir örgüt de krize girmez.

Şu an ortalığa egemen olan ve damgasını vuran hareket ve eğilimler dağılmıştı seksenlerin sonuna doğru. Bütün örgütler yenilikçiler ve gelenekçiler diye hızla bölünüyordu. Bu isyan halindeyken, yenilikçiler geleneksel çizgi ve örgüt biçimlerini savunanlara karşı uzlaşmasız bir mücadele yürütüp onları imha etmeleri gerekirken onlarla uzlaştılar.

Kuruçeşme bir yanıyla bu uzlaşmanın hikayesidir. Sosyalistlerin yenilikçi kanadı “*Frankfurt Parlamenterleri*” gibiydiler 1848'deki. Sol çapındaki bu devrimci kabarış, yeterince uzlaşmaz ve kararlı olamadığı için, bunu gericilik ve restorasyon dönemi izledi, bütün örgütler tekrar canlandı. Örgütler mezbahası olması gereken *Kuruçeşme*'den zaferle çıkan örgütler oldu. O dönemde bunun dışında kalan bir Dev-Yol olmuştu. *Kuruçeşme*'nin örgütler için gördüğü fonksiyonu da, Dev-Yol için ÖDP gördü. Böylece Dev-Yol'u, Sol'u, Aydınlik'ı, Halkın Kurtuluşu, Partizan'ı, TİP'i, vs. hepsi tekrar yerlerini aldılar.

İşte Türk solu, şimdiki bunalımı burjuvazinin aksine, solun içindeki bu gerici restorasyonun örgüt ve kuşağıyla karşılıyor. Dolayısıyla hiç bir şansı yok. Hatta bu sol olmasaydı, ezilenlerin ve işçilerin çok daha şansı olabilirdi. Bu sol onun bizzat yaratıcı kendiliğindenliğinin bile önünde bir engel. Bu solun olduğu yere işçi gelmez. Gelmeyince de kendiliğinden hareketlerin yolu tıkanır.

Rosa, Alman Sosyal demokrasisini Lenin'den çok daha iyi tanıyordu. Lenin, savaş kredilerine Sosyal Demokrasinin oy verdiğini duyunca inanmamış, bunu Alman Genelkurmayının bir oyunu sanmıştı. Rosa ise hiç şaşırılmamıştı. Onun “*kokuşmuş bir ceset*” olduğunu biliyordu. Tam bu nedenle Rosa biricik umut olarak kendiliğindenliğe daha büyük bir vurgu yapmıştır. Bu gün de durum aynı. Şu an bütün örgütlü sol bir engel ve tutucu. Kitle hareketi ancak buna

rağmen bir şeyler yapabilir. Ama bizzat bu solun varlığı bunun önünde de bir engel.

Bu günkü bütün sol hareketler, 1980'lerin sonundan beri gelen, Dünya ve Türkiye ölçüsündeki gericilik ve karşı devrim dalgasından güç alan, sol içindeki restorasyonun, karşı devrimin ürünü olarak ortadalar. Toplumsal bunalım burjuvaziyi aynı dönemin tiplerini değiştirmeye zorlarken, aynı bunalım solda bu tiplerin ve eğilimlerin stabilize olmasına yol açıyor ve toplumsal bir köklü dönüşümün önündeki muazzam bir engel haline dönüşmesine yol açıyor.

Ama bu örgütlerin dışında kalan sol da farklı sayılmamalı. Yani şu sivil toplum vurgulular, küçük ve somut hedefleri öne çıkarırlar vs.. Bunlar genellikle daha sonra politize olmuş bir kuşak, daha esnek gibi görünüyor. Ama bizzat o örgütler gibi, aynı gericilik ve karşı devrim döneminin çocuğudurlar, dolayısıyla içi dışına çevrilmiş olarak tıpkı örgütlerle aynı olumsuzlukları taşımaktadırlar.

İşin ilginç, örgütler ve örgütsüzler, "*dinozorlar*" ve "*post-modernler*" birbirlerinin varlığına haklılık kazandırıp birbirlerini güçlendiriyorlar. Bunların dışında başka bir alternatifin varlığı akla bile gelmiyor.

Ama daha da ilginç şu: solun bu genel bölünmüşlüğü, Türkiye'nin egemen sınıfları arasındaki çatışmadaki bölünmeye de denk düşüyor.

Örgütler genellikle anti-emperyalizm ve anti-kapitalizm vurgularıyla, farkına varmadan veya vararak, tıpkı benzer argümanlarla Sovyet bürokrasisinin değişimlere karşı direnmesi gibi (ki bu hareketler aynı zamanda Sovyet ve Çin bürokrasisinin de aynı gerekçelerle destekçileri olmuşlardır), Genelkurmayın, "*Devlet Sınıfları*"nın, Bonapartizmin ya da "*Devlet Partisi*"nin liberal burjuvaziye saldırısında mızrak ucu rolü oynuyorlar.

Buna karşılık, sivil toplumcu muhalifler, daha genç ve modern görünenler ise, bu saldırılara karşı liberal burjuvazinin bir kalkanı işlevi görüyorlar.

Böylece bağımsız bir sol hareket aktüel politik gelişmeler bağlamında da olanaksız hale geliyor.

Bütün bu manzarada bir tek istisna var. Kürt ulusal hareketi. Bütün dünyada gericiliğin yükseldiği dönemde yükselme ve canlanma eğilimi gösterdi. Bu yükselişin dinamiği bu harekete de yansdı. Başlangıçta bu günün taşlaşmış küçük sol örgüt ve hareketlerinden pek az farklılıklar gösteren bu örgüt ve hareket, kitle bağları ve bu yükselen harekete dayanması nedeniyle kendini yenileme yeteneği gösteren tek hareket oldu. 1990'ların başından beri, Türk solundaki karşı devrimci restorasyonu pekiştiren gelişmeler, (duvarın yıkılışı, özel savaş rejimi) bu hareketin ve örgütün sürekli olarak kendini yenileme girişimlerine yol açtı. Kürt hareketinin iç mücadeleleri bu açıdan incelendiğinde, mücadelenin aslında değişim ve eski biçimleri sürdürmek isteyenler arasında olduğu görülür. Bir bakıma demokratlar ve milliyetçiler mücadelesidir. Bir yandan liberallere ve burjuvaziye, bir yandan da aşırı sola karşı bir mücadele görülür.

Kürt hareketinin bu iç mücadelelerinde kazanan yenilikçiler oldu denebilir. Bir rastlantı değildir, Kürtleri en ağır dille eleştiren kişinin bu hareketin önderi olması. Öcalan'ın aynı zamanda, sadece Kürtleri değil, tüm toplumu, hatta bölgeyi değiştirmeye yönelik proje sunması.

Kendi içine kapanma, kendini övme, toplumun tümüne yönelik hedef yokluğunun bir bütün olduğu olgusuyla burada da karşılaşırız. İdeal bir Kürt'e en çok övgü düzenlerin aynı zamanda yeni stratejiyi anlayamaması ve onun en büyük düşmanı olmaları rastlantı değildir. Buna karşılık, Kürtlere en ağır eleştirileri yapan, onun yüzüne sürekli eksik ve yanlışlarını vuranların da aynı zamanda tüm toplumu değiştirmeye yönelik bir perspektif sunması da bir rastlantı değildir.

O halde bu gözlemlerden bir tek sonuç çıkıyor. Bu bunalım döneminde, olur da sol hareketlerin kontrolü kendiliğinden bir kitle hareketlenmesinin engelleyemezse ve böyle bir hareketlenme ortaya çıkarsa, bu kitle hareketinin kendiliğinden radikalleşmesine cevap verebilecek tek olanak Kürt hareketi oluyor. Devrimci demokrasiyi temsil eden bu hareket Liberaller ve Genel Kurmay karşısında üçüncü bir kutup olabilir ve tüm gayrı memnun alt kesimleri etrafında toplayabilir. O zaman gerici dönemnin güçlendirdiği bütün sol örgütler ve sivil toplumcular liberal burjuvazinin ve Genel Kurmayın yedeği olarak bu hareketin karşısında yer alır. Demokratik bir devrim Kürt hareketini iktidara getirebilir.

Bu gün Öcalan'ın resmini parçalayanlar yarın onun resimleriyle yürürse kimse şaşırmasın. Çünkü tüm toplumu değiştirmeye yönelik demokratik bir programı, gücü ve bunu yürütecek tecrübesi olan tek hareket Kürt hareketi. Türkiye'deki bir radikalleşmenin ve devrimci kabarışın bununla buluşması kaçınılmazdır. Şimdilik, krizin derinliği bunu desteklerken, sola egemen olan örgütler ve sivil toplumcular bunun önünde en büyük engel, bu nedenle kendiliğinden yükselişler bunun ön koşulu. Ama bir kendiliğinden hareketlenme ve yükseliş olursa, bu Kürt hareketini iktidara getirir. Ve ortaya Ortadoğu ortamında Mandela'nın Güney Afrika'sı gibi bir şey çıkar.

Aslında bu yazıda ifade edilen düşünceler açısından 1 Mayıs gösterilerini ele alacaktım. Ama düşünce aldı başını başka yerlere uçtu. Fakat, 1 Mayıs gösterileri bu yazıda ifade edilen yaklaşımlar açısından ele alınırsa, onun hakkındaki haberler ve ondaki sloganların onun bütün zayıflığını yansıttığı görülür. Bunu okuyucunun kendisine bırakmak en iyisi.

Solun kendini övmeyen, kendi eksikleri ve yanlışlarını sergilemekten kaçınmayan geleneğini de sürdürmüş oluyoruz böylece kendini öven, kendinden memnun sloganlar ve 1 Mayıs haberleri karşısında.

02 Mayıs 2001 Çarşamba

Refah, Eşitlik ve Demokrasi

En kaba bir gözlem bile Refah ve Demokrasi arasında bir ilişki bulunduğunu gösterir. Dünyadaki bütün ileri ve refah içindeki ülkelerde demokrasi vardır; buna karşılık bütün geri ve yoksul ülkelerde ise demokrasinin D'si bile yoktur. Bir diğer özellik de şudur: zengin ve demokratik ülkelerde, zengin ve fakirler arasındaki farklar, fakir ve anti demokratik ülkelerdekinden daha azdır.

Böylece toplumsal eşitlik veya gelir farklarının küçüklüğü ile, toplumun genel zenginliği ve demokrasi arasında kopmaz bir bağ görülür. Sorun şudur: bunlardan hangisi son tahlilde belirleyicidir? Bu ülkeler zengin olduğu için mi toplumsal adaletsizlik daha azdır ve demokrasi vardır? Yoksa Toplumsal adaletsizlik daha az olduğu için mi zenginlik ve demokrasi vardır? Yoksa demokrasi olduğu için mi, zenginlik ve daha eşit bir gelir dağılımı vardır?

Elbette refah, eşitlik ve demokrasi birbirini besler. Bir ülke ne kadar zenginse, yani emek üretkenliği yüksekse ve çok üretiyorsa, toplumsal eşitlik ve demokrasi o kadar kolay sağlanır. Demokrasi varsa, bu ezilenlerin kendilerini savunma için örgütlenmelerini sağlar bu da bir yandan toplumsal eşitsizlikleri azaltır, diğer yandan emek üretkenliğinin yükselmesine ve dolayısıyla genel toplumsal zenginleşmeye yol açar.

Ama burada temel sorun şudur: bunlar içinde belirleyici olan hangisidir? Çünkü bu soruya verilen cevaplar aynı zamanda toplumdaki temel sınıfların çıkarlarıyla ilgilidir ve programatik bir anlam taşırlar.

Türkiye'nin gerçek egemeni Bonapartist devlet kasti, Türkiye'nin demokratikleşmesi için önce zenginleşmesi, modernleşmesi gerektiği anlayışından hareket eder. Türkiye önce zenginleşecektir, toplumsal çatışmaları ılımlandırabilecek bir manevra alanına sahip olacaktır ki ondan sonra demokrasi lüksüne katlanabilsin! Şimdi demokrasi olursa, bu çocuğun eline silah vermek gibidir, tutar babasını vurur.

Ama öyledir ki bu, hedeflenenin tam zıddı bir sonuç verir. Çünkü, böylece her türlü demokratik hak sınırlanarak, ezilen alt kesimlerin örgütlenmesi ve kendilerini savunma mekanizmaları oluşturması engellenir. Ama bu ister istemez, yoksulları devletin ve üst sınıfların insafına terk ettiğinden, zengin ve yoksul makasının muazzam açılmasına, toplumsal çürümeye, yaratıcılığın yok olmasına, iç pazarın daralmasına, ucuz işçi çalıştırmak modern makine kullanmaktan daha karlı olduğundan, modern tekniğin durmasına, vs. yol açar. Böylece önce zenginleşme ve modernleşme anlayışı fiilen, fakirlik, gerilik ve eşitsizliğin ebedileşmesi; ilerde ulaşılabileceği söylenen demokrasinin erişilmez bir hayal olması sonucunu verir. Burjuvazi de bu anlayışın destekçisi olagelmıştır.

Sosyal Demokrasi ve Sosyalist hareketler ise, yani alt sınıfların doğrudan kendi çıkarlarına yönelik hareketler ise, vurgularını sosyal adalet noktasında yaparlar. İster Türkiye ile diğer

lkeler arasındaki zenginlik farkı ve sömürü iliŐkisi, ister Türkiye'nin kendi içindeki sömürü iliŐkisi söz konusu olsun, vurguları hep, iktisadi bakımdan egemen sınıfın smrsnedir, ya da uluslar arası ölçekte IMF veya Emperyalist lkelerdir. Bunların söyleminde siyasi iktidar ve demokrasi bir hedef değildir, iktisadi çıkarlar ve bunların savunusu egemendir¹.

Demokratik bir ülkede, pek ala reformist bir işçi hareketinin savunmasını oluŐturabilecek bu politikalar, fiiliyatta olmayan bir demokrasiyi varmıŐ gibi göstererek ve gerçek politik iktidarı elinde tutan bürokratik ve Bonapartist kastı problem etmeyerek, demokratik mücadelenin zayıflamasına ve fiiliyatta bu kastın egemenliğini sürdürmesine hizmet ederler.

Hasıl bu günkü parlamento ve bakanlar kurulu vs. nasıl devlet düzeyinde Genel Kurmayın iktidarının “ıplaklığını örten bir asma yaprağı” fonksiyonu görüyorlarsa, aşağı yukarı piyasadaki bütün klasik sol da aynı fonksiyonu, parlamento dışında görmektedir.

Öte yandan, kendine bu solla mesafe koyan, sözüm ona "sivil toplumcu" sol da, sivil toplumun var olması için en ufak bir olanağın bulunmadığı bir sistemde bu varmıŐ hayali yayarak ve gerçek iktidar sorununu gözden gizleyerek aynı fonksiyonu biraz daha modern ve liberal görünüŐ altında görür.

Ama bu parçalı ve kendini savunmaya yönelik muhalefet, toplumsal eşitliği veya kısmi düzenlemeleri temel problem yapmasına rağmen, var olan egemen kastı fiilen güçlendirdiğinden, bizzat kendi var oluŐunu tehlikeye atar ve bütünüyle, egemen kastın hoŐgörüsüne bağımlı hale gelir, bu hoş gr ise, ancak onlar, IMF, veya Amerika veya Kapitalizm veya Patronlar veya Sabancı hedef gösterildiği ama Genel Kurmay'ın egemenliği tartışma dışı bırakıldığı sürece gösterilir.

Böylece, Genel Kurmay ile bu sözde eşitlikçi sol muhalefet arasında zımni bir iş birliği geliŐir. Genel Kurmay egemenliğini sürdürmek için böyle bir "*majestilerinin komünistleri*"ne ve sivil toplumcularına; bu komünistlerin, solcuların ve sivil toplumcuların da Genel

---

¹ te yandan, Askeri bürokratik oligarşi de, kast da bunlar da ne kadar zıt görünürlerse görünsünler, ekonomiye öncelik verirler. Politika ve demokrasi ikincil bir yere sahiptir. Zaten ekonomizmin aynı zamanda gerici bir ulusçulukla kolayca aynı telden almasının, bu günkü Türkiye politikasında, özellikle ekonomik mücadeleyi başa koyan sosyalistlerin Genelkurmayın yedeğine düŐmesinin ardında bu metodolojik özdeŐlik vardır.

İŞin kötüsü ekonomik eŐitliĐe ve mücadeleye öncelik veren bu yöntem, çok Marksist bir anlayış gibidir. Marks demiyor muydu, insanlar arası ilişkileri belirleyen son duruşmada üretim yöntemleri ve iliŐkileridir, yani kabaca ekonomik temeldir. Marks demiyor muydu, üstyapı hiçbir zaman ekonomik temelden ileri olamaz, yoksulluk temelinde sosyalizm oluŐamaz, oluŐursa bu kıŐla sosyalizmi olur.

Bir bakıma Türkiye'nin askeri ve Bürokratik oligarŐisi de Marks gibi düŐünüp davranmıyor mu? Onlar da Marks'ın bu yasasını demokrasiye uyguluyorlar, nasıl yoksulluk temelinde sosyalizm oluŐmazsa demokrasi de oluŐamaz, onun için önce zenginleŐelim; ekonomik temeli demokrasi gerektirecek veya kaldıracabilecek seviyeye getirelim sonra zaten demokrasi gerekiyorsa, hatta sosyalizm gerekiyorsa getiririz. İŞin kötüsü olgular da bu anlayışı destekler gibidir. Gerçekten de dünyanın bütün zengin ülkeleri demokrasidir, yoksulları demokrasiden yoksundur.

Bu tipik vulger Marksizm'dir, bayağı Marksizm'dir "Ekonomik Materyalist" veya "Mekanik Materyalist" "Marksizm"dir. Zaten reformizmin metodolojik kökleri daima bu bayağı Marksizm anlayıŐlarındadır.

Kurmayın egemenliğine ihtiyaçları vardır.

İşte 1 Mayıs gösterileri veya “Emek Platform”larının, demokratik bir ülkede pek ala sol ve demokratik olabilecek güçlerin, Türkiye'de geçerli olan sistemdeki fiili işlevleri budur. Sosyal adaletten yola çıkarlar ama fiiliyatta bu sosyal adaleti güçlendirecek savunma mücadelesini; demokrasi mücadelesini zayıflatırlar ve ne kısmi düzenlemelere, ne sivil topluma ulaşamaz olurlar.

*

Bir de üçüncü anlayış vardır, demokrasi olmadan refah ve toplumsal adaletin olamayacağını savunan. Bu nedenle devletin ve rejimin niteliğini değiştirmeyi başa koyan, devrimci ve diyalektik Marksist anlayış.

Bu anlayış, devrimci demokrasi ve sosyalistlerin anlayışı olagelmıştır. Buna göre, gerek toplumsal eşitlik gerek refah için demokrasinin önceliği ve belirleyiciliği vardır.

1954 *Vatan Partisi Programı*'ndan bu gün Kürt hareketinin *Demokratik Cumhuriyet* program ve parolasına kadar bu sosyalistlerin ve devrimci demokrasinin anlayışıdır.

Ancak demokrasi ve özgürlükler olduğu takdirde; iktidar halkın seçilmiş temsilcilerinin elinde bulunduğu takdirde, ezilenler sömürü karşısında kendilerini daha iyi savunabilirler; bu ise toplumsal eşitsizlikleri azalttığı; inisiyatifleri harekete geçirdiği ölçüde bağımlılık azalır; genel olarak emek üretkenliği ve toplam üretimin artar, dolayısıyla toplumsal zenginlik de genel olarak yükselir

Tarih de kaba gözlemlerin aksine, demokrasinin belirleyici olduğunu göstermektedir. Modern demokrasinin doğum belgesi sayılan Magna Carta, o zamanların dünyanın en geri ve yoksul bölgelerinden birinde Kralın harcamalarını denetlemek için yapılmıştı. Dayanağı o zamanların Britanya'sında henüz yok olmamış, ilkel sosyalist eşitlik ve demokratik geleneklerdi. Magna Carta olmasaydı, İngiltere demokratik olamazdı, demokratik olmasaydı zenginleşemez ve nispi sosyal eşitliği sağlayamazdı.

Türkiye'de ise, Türkiye'nin dokunulmaz ve gerçek egemeni Ordu'nun, o bürokratik ve Bonapartist kastın harcamalarını bırakın belirlemeyi, kontrol yetkisi bile yok meclisin.

Borç krizlerinin de, geriliğin de, sosyal adaletsizliğin de temelinde demokrasizlik yatmaktadır. Yoksulluktan da, gerilikten de kurtulmanın ana halkası iktidarın halkın temsilcilerinin elinde bulunduğu; her türlü fikir ve örgütlenme özgürlüğünün garanti altında olduğu; tüm dil ve kültürlerin eşitliğini sağlayan; azınlıkların fiili ezilmişliklerini dengeleyen bir demokratik cumhuriyettir.

Her kim ki, bu ana halkayı görmezden gelip başka bir sorunu, ister anti kapitalizm, ister anti emperyalizm ister de "iktisat bilimi" adına gözden gizliyorsaydı, fiilen Genel kurmayın egemenliğine hizmet ediyor demektir.

05 Mayıs 2001 Cumartesi

1 Mayıs Vesilesiyle Enternasyonalizme Karşı

Enternasyonalizm kavramı bu gün otantik anlamını çoktan yitirmiş bulunmaktadır. Enternasyonalizm, bu gün büyük ölçüde işçilerin uluslararası dayanışması; hatta işçiler bir yana halkların ve ulusların bir dayanışması olarak anlaşılmaktadır.

Enternasyonalizm, **ne işçilerin ne halkların ne de ulusların uluslararası dayanışması değildir.**

Bırakalım ulusları, halkları bir yana, onu **işçilerin dayanışması olarak anlamak, yorumlamak ve tanımlamak, onun içini boşaltmak demektir.**

Çünkü Enternasyonalizm bağımsız birimler arasındaki karşılıklı çıkarlara dayanan; basit bir toplam gibi bir birlik anlayışı ve dayanışma değildir.

Enternasyonalizm, bir ülke proletaryasının çıkarlarının, dünya proletaryasının çıkarlarına tabi olması, her hangi bir ülke proletaryasının dünya proletaryasının zaferi için azami olanı yapmasıdır.

Yani enternasyonalizm, cebirsel bir birlik anlayışına dayanır. İlk bakışta ve kısa vadede bir veya birkaç parçanın aleyhine olan, bütünün, yani dünya proletaryasının çıkarına olabilir. Tıpkı cebirde eksi ile eksi çarpımının artı sonuç vermesi gibi. Tıpkı askercil ordular savaşında, birliklerin ordunun genel çıkarlarına tabi olması gibi.

Ne var ki, **enternasyonalizmin bu otantik anlamı**, kendinin enternasyonalist olduğunu söyleyenler ve buna inananlar arasında bile çoktan **unutulmuş bulunmaktadır.**

Bu **günün enternasyonalistleri**, gerçek anlamda enternasyonalistler değil, ulusal çıkarlarını daha iyi savunmaya, yeni müttefikler sağlamaya yarayacağı için, enternasyonalizmi dilinden düşürmeyen **kaba milliyetçilerdir.**

Biz bu yazımızda “*Enternasyonalizme karşı*” olmaktan söz ederken, bu bayağılaşmış biçimiyle, aslında sığ bir gerici milliyetçilikten başka bir şey olmayan bu günkü egemen enternasyonalizm anlayışını kastetmiyoruz. Hayır.

Otantik biçimiyle de enternasyonalizmin yeterli olmadığını ve giderek yanlış dönüşüğünü iddia ediyoruz.

Çünkü **enternasyonalizm milliyetçiliğin millet anlayışına dayanmaktadır.**

Milliyetçilik, “*bir milletin çıkarlarını öne almak olarak*” tanımlanır. Milliyetçiliği Enternasyonalistler de böyle tanımlamaktadırlar ve bu nedenle kendilerinin bir milletin değil, dünya işçi sınıfının çıkarlarını öne aldıklarını söylemektedirler.

İşte temel yanlış buradadır ve işçi sınıfı ve Marksizm bu yanlışın kurbanı olmuştur.

Enternasyonalizm de milliyetçiliği böyle tanımlar ve bu tanıma kabul ettiği için, kendisinin **milletin değil sınıfın çıkarını** öne aldığını söyler.

Milliyetçiliğin, bir milletin çıkarlarını öne alma olarak tanımlanması, milliyetçiliğin milliyetçilik tanımıdır. Bu tanım milliyetçiliğin ufku içinde bir tanımdır. Milliyetçiliğin tanımına dayanarak milliyetçiliğe ve milletlere karşı bir mücadele verilemez, onlara karşı bir program geliştirilemezdi.

İşte Enternasyonalizm, kendisinin milletin değil sınıfın çıkarını öne aldığını söylerken, aslında milliyetçilerin milliyetçilik tanımını kabul etmiş ve savunmuş olur. Bu nedenle enternasyonalizm aslında içi dışına çevrilmiş bir milliyetçiliktir.

Milliyetçilik, bir milletin çıkarını öne almak değildir; **Milliyetçilik, ulusal olanla politik olanın çakışması ilkesini savunmaktır.**

Milliyetçiliğin biricik doğru tanımı budur. Bu tanım onu, kendi dışındaki bir duruma göre tanımlar. Yani bu tanım örneğin, politik olanın başka şeylere göre de belirlenebileceğini var sayar. Halbuki, milliyetçiliği bir milletin çıkarını öne almak olarak tanımladığınızda, ulusların dışında başka bir toplumsal var oluş, tasavvurun ve tanımın dışında kalır.

İşte **enternasyonalizm**, en otantik biçiminde bile, **milliyetçiliğin tanımına göre kendini tanımladığı için, onun varsayımlarını kabul ettiği için, milliyetçiliktir.**

Ama milliyetçilerin milliyetçilik olarak tanımladıkları anlamda değil, sosyolojik anlamda, Tarihsel Maddeci anlamda, Marksist anlamda.

Enternasyonalizm, milliyetçiliğin millet ve milliyetçilik anlayışlarına dayandığından, **ulusal olanla politik olanın çakışması ilkesini hiçbir zaman ve hiçbir şekilde sorgulamadı**, dolayısıyla kendisi **milliyetçiliğin ufkunun dışına çıkamadı** ve dolayısıyla da milliyetçiliğin ne olduğunu hiçbir zaman anlayamadı ve ona **karşı hiçbir program geliştiremedi.**

Bizzat Enternasyonal sözcüğü bile, yani uluslar arası sözcüğü bile, bu milliyetçi ufkun damgasını taşır. Yani **uluslar arası, uluslara karşı değil.** Yani a-nasyonal ya da anti-nasyonal değil.

Yine aynı nedenle, işçi hareketi ve Marksizm, burjuva uygarlığı karşısında başka bir program ve başka bir uygarlık tasavvuru geliştiremedi. Bu uygarlığın dini içinde, heretik bir mezhep olarak kaldı. Milliyetçiliğin varsayımlarına dayandığı ve tanımlarını kabul ettiği için, Enternasyonalizm özünde, burjuva uygarlığının dini ve ufkü içinde, milliyetçiliğin ufkü içinde bir heretik mezheptir.

Halbuki, son yıllarda bir çok Marksist'in de eksikliğini hissedip dikkati çektiği gibi, işçi hareketi, burjuvazi karşısında, **başka bir uygarlık**, baştan aşağı başka bir toplumsal sistem tasavvuru geliştirmek zorundadır.

Bu uygarlığın temel var oluş biçimi olan uluslara ve ulusal olanla politik olanın çakışması ilkesine karşı çıkmadan, yani a-nasyonalist, anti-nasyonalist olmadan, (buradaki anti nasyonalizm, politik olanla ulusal olanın çakışması ilkesini reddetmek olarak anlaşılmalı, yani milliyetçilerin nasyonalizm tanımı anlamında anti ya da a-nasyonalizm değil) **ona karşı bir program geliştirilemez.**

İşçi hareketinin bayrağına yazdığı, “**bütün ülkelerin işçileri birleşiniz**” sözleri, bu birleşen işçilerin hedeflerinin belirsizliğinin ve zayıflığının görülmesini engellemiştir.

Bu, “dünyanın bütün işçileri” niçin birleşecek?

Ulusal olanla politik olanın çakışması ilkesine son vermek için.

Yani nasıl tanımlanırsa tanımlansın, ister demokratik ve cumhuriyetçi, her hangi bir dil, din, etniye gönderme yapmayan uluslar olsun, ister bunlara gönderme yapan, ulusal olanı bunlara göre tanımlayan gerici ulusçuluğa göre olsun, politik olanı ulusal olana göre tanımlamaya son vermek için. **Ulusal olanı**, apolitik yapmak, onu **kişinin bir vicdan sorunu yapmak için**. Anti-nasyonalizm ya da a-nasyonalizm budur.

Yani kapitalizm öncesinde bütün toplum dinlere göre örgütleniyorduysa ve kapitalizm nasıl tüm toplumsal yaşamı örgütleyen dini “özele ilişkindir, inançtır” diyerek ekonomi ve politika alanından dışladıysa; sosyalizm de, işçi hareketi de kapitalizmin dinine “göze göz, dişe diş” “cezan suçunun cinsindedir” deyip onun dinini de politik ve ekonomik alandan dışlayıp inanç alanına, özel alana atmalıdır.

*

Ama burada iş biter mi?

Hayır?

Bu bir sosyalist devrimin şiarı olur, ama işçi sınıfının gerçek hedefi, ulusal olanı özel, bir inanç ve vicdan sorunu olarak tanımlamak değildir. Bu sadece burjuvazinin siyasi biçimine son vermek olur. Halbuki işçi sınıfı için hedef burjuvaziye alaşağı etmek, onun siyasi ve ekonomik ilişki ve biçimlerine son vermekle yetinmek değildir; o **devleti ve sınıfları yok etmekle** de yükümlüdür.

Burjuva uygarlığı, politik olanı, ulusal olana göre tanımlamak için, ekonomik, politik ve özel diye, toplumsal hayatı farklı ilişkilerin geçerli olduğu bölmelere ayırmış ve toplumu öyle örgütlemiştir.

Sosyalist bir uygarlık, sadece meta üretiminin ve sınıfların ortadan kalkması değil; bu burjuva uygarlığının yarattığı özel, politik, ekonomik ayırımı da toplumsal örgütlenmeden yok etmektir. Ancak o zaman burjuva uygarlığının ufkunun ötesine geçebilir.

Bunun için, sınıfların dolayısıyla devletin yok olması gerekir, yani politığın yok olması gerekir. Bunların yok olması için de meta üretiminin yok olması gerekir; bunlar yok olduğunda, politik gibi özel de yok olur; dolayısıyla özel ve politik ayırımı yok olur.

*

Bundan sonra 1 Mayıs’larda dünya işçilerinin sloganı şu olmalıdır:

“Tüm dünyanın işçileri birleşin ve burjuvazinin dinini, onun diğer dinleriz attığı yere atın! Onun özel, kişisel, deyip politik olandan dışladığı yere atın.”

“Nasıl tanımlanırsa tanımlansın ulus ve ulusçuluk kişinin bir inanç sorunu olmalıdır.”

Bu fiilen, bu gün dünyadaki bütün devletlerin ve sınırların reddi demektir.

Bu geleceğin bir sorun değildir.

Üretici güçler, dünya ticareti yani globalleşme öylesine gelişmiştir ki, bu temele uygun biricik

üstyapı da bu olabilir.

İmparatorluk bu globalleşmeye burjuvazinin cevabı ve çözümüdür.

İşçi sınıfının cevabı ulusal olanın tıpkı dinler gibi özel bir sorun olmasıdır.

Yani sosyalizm uluslara karşı olmalıdır.

1 Mayıs işçilerin uluslar arası dayanışmasının değil, uluslara karşı yepyeni bir hareketin günü olmalıdır.

İnsanları ulusları yıkmaya, uluslara karşı bir mücadeleye çağırmalıdır.

Türkleri, Kürtleri, Almanları, Fransızları Türklüğü, Kürtlüğü, Almanlığı Fransızlığı bırakıp insan olmaya, öncelikle kendilerine karşı, tıpkı bir zamanlar Muhammet'in puta tapan (totemlere tapan) insanları, Allah'ın birliğini kabule ve kendi nefislerine karşı mücadeleye çağırması gibi.

Bu, hem kendini puta tapan toplumlara (komünlere) göre tanımlamış **İslam'ın** (ve Hristiyanlığın) ve hem de tek tanrılı dinlerin (uygarlıkların) egemen olduğu bir dünyada, onları özel diyerek politik alandan uzaklaştırarak aynı şeyi yapmaya çalışmış **Aydınlanma'nın** mirasına sahip çıkmak ve onların vasiyetini yerine getirmek olacaktır.

30 Nisan 2004 Cuma

demiraltina@hotmail.com

<http://www.comlnik.de/demir/>

İşçilere 1 Mayıs Çağrısı

Eğer yuvarlak hesap Duvar'ın yıkılışını veya Sovyetler'in çöküşünü sembol olarak alırsak ve ilk 1 Mayıs'ın uluslar arası kutlanışının da 1890 olduğu göz önüne getirilirse, **1 Mayıs, klasik anlam ve biçimiyle 100 yıl sürmüştür.**

Klasik biçimiyle 1 Mayısın **bittiği** söylenebilir. Elbette bir çok ülkede 1 Mayıs militan mücadelelere sahne olmakta ama bunlar artık işçi hareketinin uluslar arası program veya birliğini ifade etmekten ziyade, o ülkelerdeki özgül mücadelelerin, çoğu kez de demokratik ve ulusal karakterdeki mücadelelerinin bir vesilesi olarak bir işlev görmektedir.

Bu gün işçi sınıfının ne uluslar arası örgütleri kaldı, ne uluslar arası bütün işçileri birleştirebilecek programı var. Ne Enternasyonaller var 1 Mayısları uluslar arası parolalar altında kutlamayı önerecek; ne de o örgütsel birleşmeyi sağlayacak program ve sloganlar.

Bu gün örneğin her hangi bir Avrupa ülkesindeki bir 1 Mayıs gösterisi, 1 Mayıs'ın, dolayısıyla da dünya işçi hareketinin içinde bulunduğu hazin durumu çok açık olarak göz önüne serer.

Bir mayıs gösterilerinde artık işçiler yoktur. Sadece, zaten nüfusun çok küçük bir bölümünü kaplayan ve giderek sayıları azalan sanayi işçileri değildir olmayanlar; genel anlamıyla ücretlilerden oluşan işçiler işçi kimlikleriyle yoktur. Onların yerine, işçi örgütlerinin görevlileri, sendika bürokratları vardır.

Bir miktar, küçük militan ve sekte grupların militanları vardır. Bunların da sloganları toplumun önüne bir ufuk açmaktan ziyade protestoya yönelik ve esas olarak "hayır"larla sınırlıdır en iyi halde.

Geri kalanlar da, çeşitli ulusal bayraklar altında yer alan göçmenlerdir. 1 Mayıslar tam bir **diyaspora milliyetçiliği** karnavalıdır. Aslında çoğu **toplumsal konularıyla işçi olmalarına rağmen, oraya işçi olarak değil; uluslar arası bir gücün bir parçası olarak ve uluslar arası bir hedef için değil; ulusal kimlikle ve çoğu kez bulunulan ülkenin içindeki sorunlara bile yabancı, uzaktaki memleketin sloganlarıyla oradadır.** İşçi sınıfının anarşizm ve sosyalizm gibi uluslar arası eğilimlerinin kırmızı ve siyah renkleri değil, ulusal bayrakların renkleri ve sembolleri doldurur manzarayı.

1 Mayısların ne işçi ne de enternasyonalist karakteri kalmamıştır gösteriler yapıldığı yerlerde. Bu anlamda, işçilerin uluslar arası birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak 1 Mayıs artık yaşamamaktadır. Ne işçi vardır ne de uluslar arası dayanışma.

Türkiye'deki durum da Avrupa'dan pek farklı değildir. Eğer Kürt hareketi ve Kürtlerin katılımı olmasa, 1 Mayıslar küçük grupların veya sendika bürokratlarının rutin, Pazar ayinine dönmüş bir gösterisi olmaktan öteye gidemez. Gerek katılımı gerek politik anlamını Kürtlerin mücadelesi ve Kürtler vermektedir 1 Mayıs'a.

On dokuzuncu Yüzyıl, genel bir eğilim olarak İşçi sınıfının ve hareketinin yükseliş yüzyılı oldu. 1920'lerden 1990'lara kadar, yirminci yüzyıl ise, bu işçi hareketinin paradigmatları,

partileri, sendikaları ile yine genel bir eğilim olarak yenilgi ve çöküş dönemi oldu. İçinde bulunduğumuz dönemde, artık eski biçimiyle işçi hareketi yok, ama yeni biçimiyle bir işçi hareketi de henüz ortaya çıkmış değil. Günümüzde sosyalist ve işçi hareketinin durumunu belirleyen esas karakteristik budur.

*

Elbette, toplumun tarihinde geçmişteki geleneklerin yeni mayalanmalara vesile olduğu çok görülür; geleceğin eşitlikçi mücadeleleri de tekrar 1 Mayısı sahiplenip onu canlandırabilir ama bu artık bunlar içeriğiyle başka bir anlam taşırlar.

1 Mayıs elbette yeniden canlanmalıdır ama bambaşka bir içerikle, programla ve özneyle. Klasik bir Mayıs, geçen yüzyıldaki, işçi hareketinin ürünüydü. O zamanlar tek bir özne vardı **toplumun karşısına bağımsız bir programla** çıkabilen: işçiler.

Ne var ki, “**sermayenin gerçek tarihsel hareketi**”, yepyeni özneleri ortaya çıkarmış bulunuyor: ezilen uluslar, ırklar, cinsler; sırf insan olduğu için bir atom savaşına veya ekolojik felakete kurban gitmek istemeyen insanlar.

O halde ilk olarak, 1 Mayıs işçilerin birlik mücadele ve dayanışma günü olmaktan çıkıp, tüm ezilenlerin birlik mücadele ve dayanışma günü olmalıdır. Böylece bir baskı biçimine uğrayanların diğer baskı biçimlerine uğrayanlar karşısındaki körlüğüne karşı bir fonksiyon üstlenmelidir ve farklı öznelerin ortak bir program etrafında birleşmesini hedeflemelidir.

Ama bu şöyle de ifade edilebilir. Klasik 1 Mayıs'ta İşçilere ilişkin hedefler vardı doğuşundaki 8 saatlik iş günü gibi örneğin. Ve buna bağlı olarak ve 1 Mayıs sadece İşçilerle ilgiliydi.

Hâlbuki bütün işçi hareketi tarihi kanıtlamıştır ki, sırf işçilerle ilgilenmek, onun sorunlarını başa koymak, İşçi Sınıfının değil, işçi sınıfı içindeki zümrelerin eğilimi, özellikle de sendika bürokrasisinin ideolojisi ve hareket tarzıdır.

Gerçek İşçi sınıfı veya onun örgütleri, sadece işçilerin çıkarlarıyla değil, tüm toplumun sorunlarıyla ilgili olur ve olmak zorundadır. Bu ise tüm ezilenlerin sorunlarını İşçi sınıfının kendi sorunu yapması, tüm toplumun önüne bir genel projeyle çıkması, tüm gayrı memnunları birleştirmesi demektir.

Gerçek işçi sınıfı örgütleri, işçileri değil, tüm toplumdaki gayrı memnunları birleştirir. Sırf işçileri birleştiren ve sırf işçilerin sorunlarıyla ilgilenen örgütler ve hareketler sendikalist ve reformist hareketler ve örgütlerdir.

Tarihin ve toplumun diyalektiği öyledir ki, **bir işçi örgütü ya da hareketi, işçi örgütü ya da hareketi olmaktan çıktığı ölçüde, işçi sınıfının örgütü ve hareketi haline gelir.**

Lenin'in meşhur “*Ne Yapmalı?*” adlı kitabında bütün anlatmaya çalıştığı buydu.

Örneğin Hikmet Kıvılcımlı, “*Proletarya Partisi Nedir?*” başlıklı yazısında, Lenin'in “*Ne Yapmalı*”da söylediklerini kendi anlatımıyla şöyle tekrarlıyordu:

“Bu bakımdan **proletarya partisi** herşeyden önce kendi üyelerini politika alanında yetiştirmek, onlara **siyasi eğitim** ve bilinç sağlamakla görevlidir. **Siyasi eğitim**, lâfla olmaz: Sınıflı toplumda var olan bütün sosyal sınıf ve zümreleri kollamakla olur. Sınıf bilgisi ve bilinci bir

tek sınıf içine tek yanlıca kapanıp kalmakla edinilemez. **Bütün** sosyal sınıf ve zümrelerin içyüzlerini **çok yanlıca** kavrayıp işlemek gerekir.

Bunun ise tek **pratik** ve kaçınılmaz şartı: **Bütün** sosyal sınıf ve zümreler içinde her zaman var olan tüm **hoşnutsuzları** ve tüm **devrimcileri** kendi içine almaktır. Onun için proletarya partisi yalnız işçilerin değil, her sınıf ve zümre içinden **bütün devrimcilerin partisi olur**. Yeterki başka sınıf ve zümrelerden proletarya partisi içine gelen hoşnutsuzlar:

1- Gerçekten **devrimci** olsunlar;

2- Gerilerindeki **bütün kayıkları batırarak** gelmiş olsunlar..

(...)

Buraya dek söylediklerimizden anlaşılacağı gibi, proletarya partisi problemi, **olağanüstü diyalektik** işleyen bir mekanizmadır.

O mekanizmayı alışlagelmiş **skolâstik** antika metot ve mantıkla, yahut **metafizik** modern burjuva metot ve mantığı ile kavrayabilmek olanaksızdır. O nedenle **proletarya partisi** içinde ve dışında boyuna skolâstik ve metafizik kafalar kırılıp dökülür durur.

Proletarya partisi hem bütün **işçi sınıfının** içinde olacak, hem de öteki **bütün sosyal sınıfların** içinde olacaktır. Proletarya partisi: Hem bütünüyle **işçi sınıfının** devrimcilerini içine alacak, hem de bütünüyle **öteki sınıf, tabaka ve zümrelerin** devrimcilerini içine alacak... Bu apaçık bir çelişki değil midir? Bir çelişkidir. Ama **akıldan** uydurma, **sübjektif** ve soyut bir ölü çelişki, yâni **saçma** değildir: Tanı tersine, **yaşantıdan** gelme, en **objektif** ve en **somut** bir canlı çelişkidir, yâni **gerçekliğin** tâ kendisidir.

Proletarya partisinin bütün gücü ve bütün **dinamizmi** bu gerçeklerin canlı **diyalektiğinden** gelir. Proletarya partisi iliklerine dek bir sınıf partisi, **işçi sınıfının partisidir**. Ama egoist, kendi sınıf tekkesinin aşılmaz duvarları içinde bunamış sınıf tekelcisi bir parti değildir.

Örneğin İngiliz Trade- union'larının **işçi partisi** öyle dar sınıfcı kaldığı için, herşeyden önce, **sendika** ağalarının, Finans-Kapital uşaklığına yatkın, işçi sınıfı düşmanı, emperyalizm dostu örgütüdür.

Proletarya partisi, yalnız işçi sınıfının çıkarlarını ve dar çerçevesini düşünmekle kalmaz. Sosyal sınıflar tabusunu, işçi sınıfı ile birlikte toplum alın yazısından siler. Ortada yalnız **insan** varlığını yüceltecek bir toplum ülküsünü taşır. En az **sınıfcı** olduğu kertede **insancıldır**. Ham ervahı çileden çıkararak başdöndürücü diyalektik buradadır.”

(<http://www.comlink.de/demir/kivilcim/eserler/sosya42.htm>)

Tüm toplumu ve dünyayı dönüştürecek bir proje aynı zamanda bütün ezilenleri, yani “Yeni Sosyal Hareketleri” de kapsar otomatik olarak. Diğer bir ifadeyle, “İşçi sınıfının birlik ve Mücadele Günü”nün, sırf işçilerin birlik ve mücadele günü olmaktan çıkması; tüm ezilenleri ve onların sosyal hareketlerini içermesi, gerçekte ve aynı zamanda, gerçek bir İşçi Sınıfı hareketinin günü olması demektir.

*

Bir Mayıs veya İşçi hareketinin, nasıl işçilerin günü ve hareketi olmaktan çıkması gerekiyorsa, aynı şekilde, “uluslar arası” (enternasyonal) bir gün olmaktan çıkıp; **uluslara karşı** (sadece ulusçuluğa değil, Uslulara da karşı) bir gün olması gerekmektedir.

Ulusçuluk, “Ulusal olanla politik olanın çakışması gerektiği” inancıdır ya da ön kabulüdür.

Bu inanç bir devlet biçimini aldığı anda ulusal bir devlet ortaya çıkar. Ulus, sübjektif veya öznel değil, bütünüyle politik bir var oluş ve kategoridir. Ulus'un bir ırkla (İsrail, Türkiye), dille (Türkiye), dinle (Pakistan, İsrail), toprak parçasıyla (ABD) vs. tanımlanmış olması sonucu değiştirmez. Ulusun tanımından her türlü dil, din, etni, soy, tarih, yer belirlemesini çıkarmak da bir ulusçuluktur.

Ama bu ulusçuluk devrimci bir ulusçuluktur ve tüm yeryüzü ölçüsünde bir tek ulus; bu günkü ulusu tanımlayan kriterlerin ise, tıpkı laik bir ülkedeki din gibi, kişilerin özel sorunu olması anlamına gelir.

Bu gün yeryüzündeki gerçekte var olan ekonomik ilişkiler (globalleşme) ve toplumsal ilişkiler (işgücü göçleri), tekniğin ve üretimin düzeyi (Çernobil veya Küresel Isınma) **ulusların ve ulusal sınırların kaldırılmasını insanlığın önüne en acil görev** olarak koymaktadır.

Bu gün öyledir ki, kendini, her türlü dil, din, etniden azade kılıp, nispeten daha "Demokratik", sırf bir toprak parçasıyla tanımlayan ulusçuluk bile, bir ırkçılık haline gelmiş bulunmaktadır.

Zengin ülkelerin çoğu üç aşağı beş yukarı böyle uluslardır, ama bu en "demokratik" ulusçuluk bile, dünyanın yoksullarını, tıpkı Güney Afrika'da olduğu gibi veya İsrail'in Filistinlilere yaptığı gibi, bir "*Bantustan*"a hapsedme, onları sınırların dışında tutma, yeryüzü ölçüsünde ırkçı bir apartheid rejimi işlevi görmektedir.

Bu durumda, geleceğin 1 Mayıs'ının çağrısı, yani İşçi Sınıfının tüm ezilenlerin önüne bir proje olarak koyacağı ve birleştireceği çağrı, **enternasyonalist değil, anasyonalist; sadece ulusçuluğa değil, uluslara; yani var olan ulusal devlet ve sınırlara karşı bir çağrı olmak zorundadır.**

Yani sadece 1 Mayıs'ın bileşimi ve anlamı anlamında değil; çağrısı anlamında da 1 Mayıs **şimdiye kadar olanın tam tersi** bir anlayışa dayanmalıdır, bundan sonra ortaya çıkacak İşçi hareketi gibi.

Eski yaygın anlayış, tek tek ülkelerde, ulusal devletlerde işçilerin kurtuluşu; İşçilerin egemen olduğu ulusal devletleri ve sonra bu ulusal devletlerin de uzun bir süreç sonunda Sosyalist bir Dünya Devleti içinde birleşmesi kavrayışına dayanıyordu.

Bu mümkün değildi ve özünde işçi hareketinin çocukluğunu, işçi sınıfının henüz olgunlaşmamışlığı; henüz burjuva ideoloji ve kültüründen bağımsızlaşmamışlığını; henüz Burjuva Uygarlığının kategorileriyle düşündüğünü gösteriyordu.

Bu anlayış ve program bir bakıma Burjuvazinin başlangıçta kendi program ve uygarlık tasarısını, doğduğu ülkelerdeki dinin içindeki muhalif tarikatlar (örneğin Protestanlık) biçiminde ifade etmesine benzer.

Ama Marks'ın da dediği gibi, İşçi hareketi, kendi hataları önünde geriler ve o gerileyişinden aldığı hızla tekrar ileri fırlar. İçinde bulunduğunuz dönem, böyle bir gerileme, özeleştirme ve gelecek ileri atılışlar için bir hazırlık olarak da kavranabilir.

Yaşanan tarih göstermiştir ki, İşçi hareketine şimdiye kadar bir şekilde damgasını vurmuş bu **enternasyonalist, yani uluslara karşı olmayan anlayış eksik dolayısıyla da yanlıştır** ve onun ayakları üzerine oturtulması gerekmektedir.

Bir Dünya Cumhuriyeti, tek tek sosyalist devrim yapmış ve her biri gerici ulus ilkesiyle tanımlanmış ulusların birleşmesiyle mümkün değildir. **Ulusal bir devleti işçilerin ele geçirmesi, aslında işçilerin ulus ve ulusal devlet tarafından ele geçirilmesi anlamına; burjuva uygarlığının bu gerici var oluş biçiminin işçiler tarafından savunulması anlamına gelmektedir.**

Tarih, bu yolun çıkmazlığını göstermiştir. Aslında peygamberlerin tarihsel devrimler deneylerinin de gösterdiği gibi, tam tersine, ulusa ve uluslara karşı bir mücadele, dünya çapında bir cumhuriyetin yolunu açabilir.

Muhammet, soy ve kan kardeşliğine inanan kabileleri birleştirmeye kalkmamıştı; kan ve soy kardeşliğine; kabilelere ve kabileciliğe karşı bir savaş açmıştı; kan ve soy kardeşliği yerine, tanrının tekliğini kabul eden tüm insanları kardeş kabul eden, din kardeşliğini geçirmişti.

Bu günün dünyasının ulusal devletleri ve onların bayrakları; Muhammet döneminin kabilelerinden ve totemlerinden (putlarından) farklı değildir. Nasıl Muhammet döneminde, kabile kardeşliği ve o kardeşliğin sembolü totemlere tapmak kâfirlik idiyse bu günün dünyasında da uluslara ve ulusları ve o ulusların totemleri (putları) olan ulusal bayrakları savunmak aynı şeydir.

İslam nasıl bunlar karşı bir “*Kutsal Savaş*” içinde üstün geldiyse, bu gün de, uluslara, ulusal devletlere ve ulusçuluğa karşı İşçi hareketi bir “*Cihat*” açmak zorundadır. Ancak o zaman tekrar tüm ezilenleri kendi bayrağı altında toplayabilir ve entelektüel gücünü kazanıp en karşı cepheden bile insanları kazanabilir.

Sosyalist devrim ancak bu mücadelenin sonucunda ve onun yan ürünü olarak ortaya çıkabilir. Kapitalizm ile sosyalizm arasındaki **geçiş dönemi**, ancak dünya çapındaki bir cumhuriyet olarak var olabileceğinden dolayı da bu böyledir.

O halde, 1 Mayıs, “*işçilerin uluslar arası bir dayanışma günü*” değil, **İşçilerin tüm insanlığı ulusa ve uluslara karşı mücadeleye çağırdığı ve bunun için bayrak açtığı bir gün olmalıdır.** Dolayısıyla işçi hareketinin burjuva uygarlığı karşısında, tüm insanlığın önüne bir projeye çıkışı olmalıdır. Ancak böyle evrensel bir parola, bütün ezilenleri tekrar ortak bir bayrak ardında toplayabilir.

Bu gün yeryüzündeki insanların büyük çoğunluğu işçidir; sermaye her zamankinden daha uluslar arası, üstü ve globalleşmiştir; buna karşı global bir program gerekir. Savunmaya yönelik hiç bir somut alternatif önermeyen slogan ve programlarla veya gerçek somut politikalarından uzaklaşmanın aracı olan globalleşmeye karşı retoriklerle; ulusal devletlerin ufkunu aşmayan program, proje ve taleplerle bu sağlanamaz.

*

Bu günün Türkiye’inde somut olarak işçiler ne yapmalıdırlar? Bu stratejik hedefin bu günkü somut koşullardaki karşılığı ne olabilir?

Birincisi, her işçi, her insan düşüncesi inancı, fikri ne olursa olsun, İstanbul’da Kadıköy’deki 1 Mayıs’a ve onun başka yerlerdeki benzerlerine katılmalıdır. Orada ne söylendiğinin, nerede nasıl yürüdüğünün bile bir anlamı yoktur bu gün. Katılmanın kendisi bir tavidir çünkü.

Türkiye gibi, Ordunun gerçek iktidarı elinde bulundurduğu; Ordu içinde de Ordudan gizli bir ordunun (Ergenekon, Özel Savaş Dairesi, Seferberlik Tetkik Kurulu, Kontr Gerilla) her türlü yasal kontrolün dışında bulunduğu ve her türlü provakasyonu ve katliamı istediği yerde ve istediği zamanda yaptığı bir ülkede, İşçi Partisi ve TKP gibi örgütlerin 1 Mayıs'ı herkesin yanında Kadıköy'de değil, başka yerlerde yapmaları ve hatta Doğu Perincek'in Türk-İş başkanına yazdığı mektupta olduğu gibi, başkalarını da bu 1 Mayıs'a katılmamaya çağrıları, açık olarak, Ordunun aslında fiilen bir darbe yapıp topyekün savaş başlattığı ve tüm demokratik özgürlük kısıntılarının da yok etme saldırısı içinde bulunduğu bu günlerde, bu yasa dışı oluşumlara ve Ordu'ya yapılmış, 1 Mayıs gösterisine bir saldırı çağrısıdır.

Görüşü ne olursa olsun, her insan, her işçi, yurttaşların özgürce toplanıp gösteri yapmaları hakkını savunması gerektiğine inanan ve bunu savunması gereken her insan, bu fiili durumda, 1 Mayıs alanına gelerek, muhtemel saldırıya karşı fiili bir tavır almalıdır.

Kadıköy'de 1 Mayıs'a gelmek, bu gün fiili Darbeye ve Topyekün Savaşa karşı somut bir duruş sergilemek demektir.

Ancak güçlü bir kalabalık, Ordunun ve devletin provokasyonlarını caydırıcı bir işlev görebilir. Ancak güçlü bir katılım, fiili bir darbe yapmış ve topyekün savaş kararı almış bu güçleri durdurup geriletebilir.

O halde, günün acil görevi her şeyden önce 1 Mayıs'a katılmaktır. Bu katılımın kendisi bizzat bir politik tavır ve eylemdir. Demokratik bir ülkede ve farklı koşullarda böyle bir anlamı olmayacak böyle bir davranış, bu günün Türkiye'sinde bu anlama sahiptir.

Sanki demokratik bir ülkede yaşanıyor gibi; sanki bu ülkede 1 Mayıs'ta hala failleri devlet tarafından gizlenen ve devlet içinde olan katliamlar yaşanmamış gibi; 1 Mayıs'ı başka yerlerde "kutlamak" isteyenler, kendi öznel niyetleri ne olursa olsun, devlet içinde gizli bir devlet de olan, yasalar üstü ve dışı, faşist ve ırkçı, mafia ile iç içe geçmiş özel savaş aygıtının bilinçli ya da bilinçsiz bir iş birlikçisidirler.

*

Peki 1 Mayıs'ta hangi somut slogan ve parolalar dünya çapında, yukarıda kısaca değinilen 1 Mayıs'ın uluslara karşı program ve çağrısıyla uyum içinde ve aynı zamanda Türkiye'de günün görevlerine uygun olabilir?

Türk devleti, ulusu Sünni Müslümanlık ve Türklükle tanımlamaktadır. Sünni Müslümanlığın ne olduğunu, yani devletin dinini ise "*Diyanet İşleri*"; Türklüğün ne olduğunu ise "*Türk Dil ve Tarih Kuruları*" belirlemiştir ve belirlemektedir.

Devletin Türklükle tanımlanması, başta Kürtler olmak üzere başka dil ve etni, soy, kültür ve tarihten gelenlerin ezilmesini ve inkârını; Sünni Müslümanlıkla tanımlanması, başta Aleviler olmak üzere, Ezidiler, Hıristiyanlar, Ateistler gibi, dinlerin ve dinsizlerin ezilmesini ve inkârını getirmektedir.

O halde İşçiler her şeyden önce, Kürtler, Aleviler, Ezidiler, Hıristiyanlar ve benzeri bütün ezilenlerin hakkı için mücadeleyi başa koymak zorundadır. İşçiler bu ezilenlerin sorunlarına ilgisiz kaldıkları takdirde hiçbir zaman gerçek bir birlik oluşturamazlar. İşçilerin gerçek birliğinin koşulu, insanların etnisi, dili, soyu, sopu, dili, dini ne olursa olsun, eşit haklara sahip

olmasıdır. Fiili veya hukuki ayrımlar her zaman işçileri bölen işçi hareketini kakırdatan bir işlev görürler. Yani, işçiler aynı zamanda kendi birliklerini korumak ve sağlamak için de devletin kendini Türklük ve Sünni Müslümanlıkla tanımlamasına karşı çıkmak zorundadırlar.

Bu durumda İşçilerin bayraklarına yazması gereken iki temel parola ortaya çıkmaktadır. Devletin ve ulusun temelini oluşturan bu iki tanımlamaya karşı çıkmak.

Birincisi tüm dil ve kültürlerin eşitliği; herkese istediği dili ana dili seçme ve ana dilinde eğitim hakkı ile tarihin ve benzeri derslerin Türklük gibi gerçek veya hayali bir etni, ırk, soy veya kültüre değil, tüm insanlık tarihine dayanması olmalıdır. Diğer bir deyişle ulusun bir dil, etni, ırk veya soy ile tanımlanmaması. Böyle olduktan sonra ancak, Türklük, eğer hala kalmasına bir itiraz yoksa, ırkçı ve baskıcı bir anlama sahip olmaktan çıkar, tıpkı, İsviçrelilik veya Amerikalılık gibi, belli bir toprak parçasında yaşayan, her hangi bir dil, etni, soy, ırk, kültür vurgusu ve anlamı taşımayan, gerici ulusçuluğa karşı olmak anlamında bir anlam kazanabilir.

Ama sadece bu kadar değil. Bu günün Türkiye’inde, bu günkü globalleşme çağında ulusal sorun, Kürt sorununun gölgesinde kaldığından, sadece dile, dine etniye dayanan bir ulus ve ulusçulukla çatışma içinde değildir, aynı zamanda, territoryal (Bölgeye, toprak parçasına dayanan) bir ulus ve ulusçulukla da çatışma içindedir.

Türkiye’de muhtemelen sayısı milyonu aşan Doğu Avrupalı, Asyalı, Bakanlı, Afrikalı işçi bulunmaktadır. Bunlar devletin yurttaşı sayılmadıkları için, hiçbir politik ve sosyal hakları da yoktur. Onlar aslında Kürtlerden bile kötü durumda, hiçbir politik ve sosyal hakkı bulunmayan kölelerdir. Ulusal devletin ve ulusun en “demokratik” biçiminin bile ırkçılığın bir aracı olduğunun en somut göstergesidir bu dışlanmışlar.

Bu insanlar hiçbir hakları bulunmadığı için en ağır koşullarda çalışmaktadırlar. İşçiler her şeyden önce bu insanların ve işçilerin kendileriyle aynı politik ve sosyal haklara sahip olmasını savunmalı ve bunu bayraklarına yazmalıdırlar. Yani Her hangi bir şekilde Türkiye toprakları içinde çalışmış veya çalışan bir insan, otomatik olarak, tüm sosyal ve politik haklara sahip olmalıdır.

Bu ulusal sorunun derinliği ve çapı, o göçmen işçilerin dağınıklığı, bölünmüşlüğü, bir sosyal veya politik hareket oluşturmamışlığı -ki bütün bunlar bizzat yine hiçbir hakkı olmamanın da sonucudur aynı zamanda- nedeniyle görünmüyor olabilir. Bu parolayı öne çıkarmak kimileri için hiç de cazip ve şu anın politik ilişkileri bakımından bir “kar” getirici görünmeyebilir. Ama bizler için bu bir hayat memet sorunudur. Bu tür bir mücadeleyle, devrimci işçi hareketinin sloganları bu göçmenleri de kazanır ve onlar kanalıyla dünyanın dört bir yanına yayılır. Onlar için bir örnek oluşturur.

Hemen görüleceği gibi, bu slogan ve talepler, sadece işçileri birleştirmez, sadece tüm ezilenleri birleştirmez, sadece Türkiye’deki en acil sorunlara bir çözüm içermez, aynı zamanda uluslara karşı, sadece onun dile, dine etniye dayanan biçimine değil; en demokratik bilinen territoryal biçimine de karşıdırlar. Yani dünya çapındaki program ve projenin bu günün Türkiye’indeki somut mücadeleye uygulanmasıdır.

Devletin ve ulusun Sünni İslamlıkla tanımlanması karşısında ise savunulması gereken gerçek

bir laikliktir. Yani dinin bütünüyle kişisel ve özel bir sorun olmasıdır. Bu somut olarak, diyanet işlerinin lağvı, bütün imam ve benzeri din görevlilerinin devletten maaş almasına son verilmesi; onların tıpkı Alevi dedeleri gibi cemaatin gönüllü bağışlarıyla yaşaması; devletin imam hatip okulu, papaz okulu veya başka bir din okulu açmaması ve var olanların kapatılması, dini eğitimin bütünüyle cemaatler ve kişilere bırakılması; okullardan din dersinin kaldırılması; kişilerin dini ve inancına ilişkin her türlü ifadenin tüm resmi evraklardan kaldırılması; devletin görevinin sadece insanların din özgürlüğünü garanti altına almakla sınırlı olması; yani sokakta ramazanda sigara içme özgürlüğü ile çıplak veya başörtüsüyle işe veya okula gitme hakkının bekçisi olması demektir.

Ancak bu tür talepler bürokratik oligarşi ile Politik İslam'ı bayrak yapmış burjuvazinin kayıkçı dövüşüne son verip, onların aslında birbirlerinin iş birlikçisi olduklarını gösterebilir.

İşçiler ancak bu demokratik karakterdeki talepler ile hem kendilerini, hem tüm ezilenleri birleştirebilirler. Bu talepler, ulusun din, dil, etni ile tanımlanmasına karşı oldukları gibi, şimdiye bürokratik Oligarşi tarafından kadar birbirine karşı kullanılan Alevi ve Kürtleri kazanıp bir bayrak altında birleştirebilir. İşçiler, Aleviler, Kürtler ve diğer ezilen azınlıkların bir araya gelmesi durumunda, bu gücü hiçbir gizli ya da açık anti demokratik güç yenemez.

O diyalektik, yani işçi hareketinin tüm ezilenlerin sorunlarını kendi sorunu bildiği ve onlar için mücadele ettiği; işçi hareketi olmaktan çıktığı ölçüde işçi hareketi olacağı diyalektiği burada somut olarak da görülebilir.

O halde, 1 Mayıs veya başka vesilelerle, İşçi sınıfından söz eden, işçilerin ekonomik haklarını öne çıkarılanların aslında, İşçi sınıfının değil, onun içindeki sendikacılar ve bürokratlar zümresinin çıkarlarını savunduğu; fiilen Genelkurmay ve Bürokratik oligarşinin iş birlikçiliğini yaptığı, işçileri böldüğü ve toplumun diğer ezilenlerinden tecrit ettiği de açıktır.

O halde bir 1 Mayıs'ın programatik sloganları her şeyden önce devletin, yani ulusun bu günkü tanımına, bu günkü yaygın biçimiyle ulusa, ulusal devlete ve ulusçuluğa karşı olmalıdır.

Bu hem bu günkü Türkiye'nin somut ve acil sorunlarına bir cevaptır, hem de dünya işçilerinin 1 Mayıstaki yeni projesinin bir karşılığıdır.

*

Ama bu gün içinde bulunulan politik konjonktürde, aynı zamanda daha somut hedefler de belirlemek gerekmektedir. Öncelikle, hazırlanan yeni TMY yasası, savaş ve darbeye karşı.

TMY yasa tasarısının ve Ordunun Güney Doğu'dan derhal geri çekilmesi; Genel bir siyasi af; Kürt hareketinin fiili önderi olan Öcalan'ın serbest bırakılması; PKK'ya legal politikaya katılma olanağı; seçim barajının indirilmesi; Hükümetin bizzat kendilerinin de söylediği gibi, gerçek iktidarı ellerinde bulundurmadığı için, Ordunun fiili iktidarını protesto için derhal istifası ya da yapabiliyorsa Büyükanıt ve diğer komutanları derhal ordudan uzaklaştırıp mahkemeye çıkarması gibi sloganlar olmalıdır.

Bir diğer önemli slogan **öz savunma** olmalıdır. Özel savaş dairesi, Kürtlere ve demokratlara karşı terör estirmek için geniş kitleleri örgütlemeye, bir etnik teröre hazırlanıyor. Bunun bütün işaretleri Trabzon'daki cinayetlerden, Kürtlere yönelik linç girişimlerine kadar her yerde

görülüyor.

İşçiler, Kürtler, demokratlar, Aleviler, bu suikasta karşı kendi öz savunmalarını örgütlemelidirler. Türkler içinde, Kürtlerin can ve mal güvenliğini korumak üzere Kürtlerle dayanışma ve öz savunma grupları kurulmalıdır.

Bu gibi somut parola ve sloganlar belki hemen bir yankı bulmayabilir. Ama bazı şeyleri söylemenin kendisi başlı başına bir politik eylemdir. Bunlar “*deliye taşı andırır*”lar. Yani ezilenlere ve işçilere, aslında çözümün ne kadar basit olduğunu gösterirler; var olan egemen paradigmaları parçalarlar.

Bu nedenle burjuvazi de, Ordu da, sendikalistler ve ekonomistler de; küçük burjuvazi de bu yaklaşım ve sloganlar karşısında onu yok sayan duyulmasını ve anılmasını engelleyen bir suç ortaklığı ve susuş kumkuması içinde bulunurlar

*

Sadece işçileri, işçilerin sorunlarına yönelten, işçiler ve onların çıkarlarıyla sınırlı slogan ve parolalar yanlış değildir; aynı zamanda hiçbir politik somut hedef içermeyen, **sadece belli bir siyasi, ideolojik veya örgütsel bağlılığı belirten rozet sloganlar da yanlıştır.**

Birincisi İşçiler içindeki bürokrasinin eğilimlerinin ifadesiyken ikincisi işçilerin dışındaki şehirli veya köylü küçük burjuvazinin karakterini yansıtır. Çünkü Küçük burjuvazi, modern bir sınıf olmadığından, toplumun karşısına bir proje ile çıkamaz, ancak sektler kurar bu da; somut ve siyasi parolaların olmaması ve rozet sloganlar biçiminde ortaya çıkar.

Elbet 1 Mayıs’a sendikacılar v sendikalistler de, şehirli veya köylü küçük burjuvalar da geleceğinden gerek ekonomist (yani ekonomik çerçevede işçileri ilgilendiren); gerek rozet (Bir politik somut hedef içermeyen bir aidiyeti belirten) sloganlar olacaktır. Hatta bunların bir egemenliği olacaktır. Bu günkü dünyada başka türlü olması da beklenemez.

Ama sınıf bilinçli, işçiler de; devrimciler de, küçük de olsa, burada ortaya atılan anlayışı yansıtan, kendi yaratıcılıklarıyla somutlayacakları slogan, pankart, flama ve afişlerle orada yerlerini almalıdırlar.

Demir Küçükaydın

29 Nisan 2006 Cumartesi

demiraltina@hotmail.com

<http://www.comlnik.de/demir/>

Newroz'un Dönüşümü

İnsanlık, tarihindeki büyük devrimler bayramlaşmıştır. İnsan, on binlerce yıl, bir kıtlık ekonomisi içinde ve açlık tehdidi altında yaşamıştır. Ancak son on bin yılda, bugün aşağı yukarı Kürdistan Ermenistan denen “*Verimli Hilal*” denen bölgede bitki ve havyan ehlileştirmeyi keşfetmesi (“*Neolitik Devrim*”) ve son beş bin yılda da ılıman iklim ırmak boylarında düzenli ekinciliğin ve hayvancılığın keşfiyle (“*Uygurluk*”), açlık tehdidinden kurtulabilmiş, düzenli bir **artı ürün** elde edebilmiştir.

Düzenli bir artı ürünün olmadığı; avcılık, toplayıcılık ve gel geç bahçecilikle yaşayan bir toplumda, düzenli olarak tekrarlanan bir **bayram olanaksızdır**. Orada, rastlantısal olarak elde edilen bol ürünün tüketilmesi söz konusu olabilir ki, bu bayramdan ziyade **şölendir**.

Bayram, her şeyden önce, yaşamın çalışmadan sürdürülebileceği günler ve bunun için de düzenli bir artı ürün sağlayabilecek bir emek üretkenliği düzeyidir. İşte Neolitik devrim denen Havyan ve bitki ehlileştirilmesinin keşfi, (ki buna yol açan da buz döneminin sonu ve bölgenin ikliminin şimdikine benzemesidir büyük olasılıkla) düzenli tekrarlanan bir kutlamayı mümkün kılmakla kalmamış, insanlar bizzat bu **bayramları mümkün kılan keşifleri, yani insanlık tarihinin bu en büyük devrimlerini bayramlaştırmıştır**.

Örneğin; Kurban Bayramı insanlığın, avcılığın kıtlık ekonomisinden, hayvancılığın bolluk ekonomisine geçişin bayramıdır. Kurban bayramı efsanesinde, İbrahim'in çocuğunu kurban etmesi, kıtlık ekonomisini; meleğin getirdiği koyun ise göçebeliliğin bolluk ekonomisini sembolize eder.

Aynı şekilde, ılıman iklim kuşağında, neolitik devrim sonrası bütün toplumlarda, bahar aylarında doğanın canlanmasından kaynaklanan bayramlar vardır. Tiyatronun doğuşuna kaynaklık eden eski Yunanlılar'daki eğlenceler, Avrupa'da kökleri Hıristiyanlık öncesine dayanan Paskalya ve İrani kavimlerde yaygın olan Newroz da bu neolitik devrimin kazançlarına dayalı ekonominin ortaya çıkardığı bayramlar olarak görülebilir.

Bütün büyük dinlerin kökeni tarım ve ticarete dayanan toplumlarda olduğu için, dinsel bayramların kökeninde genellikle tek tanrılı dinler öncesinin bayramları ve onların anlam değiştirmeleri vardır.

İslamlık, nasıl İslamlık öncesi Sami kavimlerin geleneği olan Kurban bayramını kendisine mal ettiyse; İran gibi güçlü bir uygarlık beşiği, Müslümanlaşırken Newroz gibi İslamiyet öncesi bayramlarına dinsel bir anlam da vermiş ve onları sürdürmüştür.

Böylece, dinlerin yayılması aracılığıyla, bu bayramlar, ilk doğuşundan çok başka koşullarda ve başka anlamlar içinde yaşamaya devam etmişlerdir. İnsanların hafızasından silinmiş de olsa, bu bayramlar büyük devrimlerin izi olarak, yepyeni işlevler kazanarak devam etmişlerdir.

Hıristiyanlık kölelerin dinidir ve Hıristiyanlık: "Allah altı günde tüm alemleri yarattı yedinci gün dinlendi" diyerekten, kölelere haftada bir gün dinlenme sağladı. Bu tatil de bir bayram gibi

görülebilmektedir. Bu öyle büyük bir kazanımdır ki, modern işçi hareketinin mücadeleleri ile kazanılmış sekiz saatlik iş günü, yıllık ve hastalık izni gibi gelişmeler bile, yılda elli iki günlük bir tatil kazanımının yanında küçük kalır. Bu bakımdan Pazar günleri de, çalışanlar açısından büyük bir devrimin sonucudur ve bizzat kendisi bunun bir kutsanmasıdır da.

* * *

Ulusal bayramların temelinde ise, burjuva devrimleri veya bunları sembolize eden olaylar bulunmaktadır, bağımsız bir devletin kurulması gibi.

Çoğu ulusta topu topu, devrim veya bağımsızlık ilanı gibi, en büyük olaylara denk gelen bir veya iki önemli ulusal bayram vardır. Ama Türk devletinde, 29 Ekim, 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos ve bir çok şehrin "kurtuluş" bayramları da sayılırsa, beş kadar ulusal bayram vardır. Neden böyledir?

Ortada refah getiren bir rejim olmayınca, Türkiye'nin egemenleri, refah yerine, çalışanlara bayramlarla tatil günü rüşvetleri vererek iktidarlarını korumayı denemişlerdir. Bu beş bayram, Türkiye'de doğru dürüst burjuva devrimi yapılmadığının itirafından başka bir şey değildir.

Bütün dünyada, adam gibi devrim yapmış burjuvazi, bağımsızlık ya da devrim günün bayramlaştırarak bir günle yetinmiştir. Çalışılmayan bir gün, burjuvazi açısından artı değer üretilmemiş, dolayısıyla kayıp bir gün demektir. Bu nedenle, normal olarak burjuvazinin bayramlarla arası hoş değildir. Türkiye'de de son yıllarda burjuvazi palazlandıkça, bunca bayrama ne gerek var diyerekten çok bayram ve kaybedilen iş günleri için memnuniyetsizliğini dile getirmektedir ama, bir refah sağlamaktan ve gerçek politik iktidara sahip olmaktan öyle uzaktır ki, ancak 27 Mayıs'a dokunabilmiştir.

Türk devletinin kuruluşu, Osmanlı "devlet sınıfları"nın eseridir. Bunlar için ise, bir kapitalistin artı değer hesabından ziyade, egemenliği sürdürmenin kendisi, bunun için de rüşvet ve tehdit önem taşır. Bunun için Türkiye'deki ulusal bayramların hepsi, bir tatil günü olarak çalışanlara rüşvet olduğu kadar; militarizm gösterileriyle, ordunun ve bürokrasinin bir kutsanma ayinine dönüşmesiyle, ezilenlere karşı bir tehdittir.

* * *

Bütün bayramlar gerçekleşmiş olaylara, dönüşümlere dayanırlar. 1 Mayıs ise, henüz gerçekleşmemiş ve belki hiç gerçekleşmeyecek bir dönüşümün bayramıdır. Bu nedenle bir bayram bile değil, bir "*birlik ve mücadele günü*"dür. Tarihte, henüz gerçekleşmemiş bir projeye dayanan ve bizzat o projeyi gerçekleştirmenin de aracı olan ilk bayramdır; Politik bir mücadele aracıdır.

Bütün bayramlar, kutlayıcılarını ulus ya da dinlerle sınırlarlar. 1 Mayıs insanlık tarihinde, bütün dinlerden ya da uluslardan insanların ortaklaşa kutladığı ilk ve tek bayramdır. Bu özelliği de onun projesinin özünü yansıtır.

Ne var ki, 1 Mayıs, uzun yıllar, bürokratik diktatörlüklerde, ulusal bayramların yerine geçirilmiştir ve militarizm gösterisine dönüşmüşlerdir.

Türkiye gibi kimi ülkelerde, kendi gerçek projesinden çok farklı, özünde demokratik karakterdeki hareketlerin sembolü olarak bir anlam kazanmıştır.

Zengin ülkelerde ise, görevli sendika bürokratlarının, küçük aşırı sol grupların ve diaspora milliyetçiliğinin bir gösterisi olarak kutlanır.

Bu anlamda, 1 Mayıs, kendi özgün anlamıyla artık dünyanın hiçbir yerinde kutlanılmamaktadır.

Somut, mümkün ve gerekli bir proje olarak eşitlikçi bir toplum ideali tekrar ortaya çıkmadıkça da, 1 Mayıs, başka politik program ve güçlerin bir aracı olarak kalmaya devam edecektir.

* * *

Dinsel ve geleneksel bayramlar, politik bir anlama sahip olmadıkları sürece burjuva devletleri için bir problem oluşturmazlar. Ancak, bunlar, örneğin Kürt Ulusal Hareketi'nde olduğu gibi, politik bir anlam kazandıği durumlarda, şiddetin hedefi haline gelir ler.

Newroz, politika dışı anlamı ve biçimiyle kutlandığı sürece bir sorun olmamış, bir folklorik adet olarak muamele görmüştür. Ama ne zaman ki, ulusal baskıya karşı Kürt direnişinin sembolü olmuş, bütün şiddeti üzerine çekmiştir.

Gelenek, geleneksel değildir; modern toplumda gelenekler inşa edilir. Kürt modernleşmesi de, uluslaşma ve modernleşmeyle birlikte binlerce yıl gerilere kadar giden **ulusal bir Newroz geleneği inşa etmektedir.** Nasıl dinler önceki bayramların anlam ve fonksiyonlarını değiştirerek onları kendilerine mal ettilerse, Kürt Ulusal Hareketi de, Newroz'u bir ulusal bayram olarak kendine mal ediyor.

Böylece Newroz, muhtemelen doğuşundan sonra birincisi İran uygarlığının dini Zerdüştlük, ikincisi İslam olan, üçüncü önemli dönüşümünü yaşıyor. Bir büyük devrimin, neolitik devrimin olası kıldığı ve doğanın canlanışının bayramı, bir ulusun canlanışının bayramına dönüşüyor.

Ve 1 Mayıs gibi, yeni anlamıyla henüz bir bayram bile değil, bir mücadele günü. Bugün Kürtler ilerde ulusal baskıdan kurtulmuşluklarının sembolü olarak Newroz'u kutlayabilmek için, şimdi onu kutlarmış gibi yapıyorlar. Bu günkü Newrozlar, Newrozları kutlayabilme Newrozlarıdır, birer politik mesaj, birer politik manevra, birer kararlılık ve güç gösterisidirler. Doğrusu da budur.

* * *

Ama Newroz, bu dönüşüm içinde bir dönüşüm daha yaşıyor. Newroz'un, henüz bir bayram bile olmayan, program olan niteliği de, Kürt Ulusal Hareketi'nin geçirdiği muazzam değişimle birlikte değişme işaretleri veriyor.

Kürtler, başkalarını kurtarmadıkça kendilerini de kurtaramayacaklarını gördü; ulusun yepyeni bir tanımında bir demokratik cumhuriyet projesi geliştirdi. Kutlama biçimli son Newroz gösterilerinin parola ve sloganları, bizzat bu yeni projenin bir ifadesi oldu. Bu muazzam Newroz gösterileri, Newroz'un bir ulusal bayrama dönüşümü içinde, ulusun yeni bir tanımına dönüşümünün da ifadesi. Kürt ulusu, bir ulus olarak bayramı kutlarken, aynı zamanda onu bir yeni projenin gösterisine dönüştürdü.

Bu nedenle bu Newroz, bir yandan, katılım ve gösterileriyle büyük bir devrimci kabarışın ifadesi olduğu kadar; o gösterilerdeki sloganlarıyla ve çağrısıyla yeni bir projenin de ilk kitlesel ifadesi oldu. Bu muazzam patlama, eğer ezilmemeyi başarır, enerjisini başarılı olarak kullanabilirse, sadece Kürtlerin ve Türklerin değil, bütün bölgenin kaderini değiştirebilir.

Newroz gösterileri, bayram biçimi altında, bütünüyle yasal zeminler kullanılarak nasıl politik bir mücadele yapılacağı; kitlelerin yaratıcılığının güzel bir örneğidir ve Kürt Ulusal Hareketi'nin, yılların mücadelesi içinde politik bakımdan her türlü taktik kıvraklık ve esneklikle, hedeflere bağlılığı birleştirmeyi çok iyi öğrendiğini ve olgunlaştığını gösterdi. Ve bu halk, Newroz gösterileriyle, başta Türkler olmak üzere diğer halkları projesine kazanma savaşına girmiş bulunuyor.

22 Mart 2000 tarihli Özgür Politika'daki şu haber böyle bir gelişimin müjdecisi olabilir:

"Kürdistan İşçi Kadınlar Partisi (PJKK), Newroz'un Kürt ve Türk halklarının ortak bayramı olmasını diledi. PJKK, Newroz'un 21. yüzyılda barış ve demokrasi temelinde halkların kardeşlik ve birlikteliği hedefi ile yaşamsallaştığını hatırlattı."

Bir ulusal hareketten sosyal harekete, ulusun dile ve etniye ve kültüre dayanan tanımından, hukuki tanımına geçiş, ifadesini bu "ortak bayram" ve "kardeşlik" projesinde buluyor.

Bu Newroz'un sloganları, siyasi taleplerine gereken güçleri kazanıp örgütleyebilir ve zafer kazanırsa, Newroz, Ortadoğu'daki halkların ortak bir demokrasi bayramı olabilir ve bir dönüşüm daha geçirebilir.

24.Mart.2000

(Bu yazıyı 2000 yılında yazmışız o zamanlar Özgür politika'da yayınlanmıştı, küçük bazı değişikliklerle şimdi de yayınlanabileceğinin düşündük. Demir Küçükaydın 20.Mart.2008)

Newroz Depremi ve Türk Solu

Türkiye'nin batısı jeolojik bir depremle sarsılmıştı bir süre önce. Newroz'da Türkiye'nin doğusunda, Kürdistan'da, toplumsal bir deprem yaşandı.

Newroz'da yaşananların bir deprem olduğunun anlaşılmasını engelleme; bu depremi gözlerden, gönüllerden ve bilinçlerden uzak tutma, bizzat mücadele konusunu oluşturuyor; onu önemsiz gösterme, hatta mümkünse hiç söz etmeme: bu toplumsal depremi lokalize edip şok dalgalarının yayılmasını engellemenin tek yolu olarak görülüyor.

Bu deprem sadece Türk devletini ve onun borazanı basını değil, yeni stratejinin muhaliflerini de derinden rahatsız etti. Hepsi olanın anlam ve önemini çok iyi kavramış bulunuyorlar, ve tam da öyle olduğu için, Newroz depremi karşısında, sanki hiç bir şey olmamış gibi, "deliye taşı andırmamak" veya "eşeğin aklına karpuz kabuğu düşürmemek" için, görmem, duymam, konuşmamı oynuyorlar. Bizzat bu sessizlik, bu geçiştirme çabası ortada ne kadar önemli bir gelişme olduğunun en önemli delili. Önce İmralı'da ortaya atılan, HADEP ve PKK tarafından benimsenen yeni strateji, program ve mücadele biçimlerine, Kürt yığınları ayaklarıyla oy vermekle kalmadı bizzat uygulamaya geçti.

Devletin de, basının da, yeni stratejinin muhaliflerinin de böyle davranmasının anlaşılmayacak bir yanı yok. En önemliyi en önemsiz, en önemsizi en önemli gösterme; yani şu Türkiye'de çok kullanılan deyimle "gündemi belirleme", bizzat bir toplumsal mücadele aracıdır.

Ama, aslında Türkiye'nin belki de demokratik hedeflerin tek tutarlı savunucusu olan sosyalistlerin de özünde aynı şekilde davrandıkları ve bir intihar politikası güttükleri görülüyor. Elbette, sosyalistler, programatik olarak, en azından prensip düzeyinde, Kürt ulusunun haklarını kazanmasından; Türkiye'deki baskıcı, militer, bürokratik ve keyfi sistemin kökten değişmesinden yanadırlar. Onların bu inançlarından hiç kimse kuşku duymaz. Ama tam da bu nedenle izledikleri politikaya intihar politikası demek gerekiyor; çünkü izledikleri politika, bu istemlerin karşısındaki güçlerin ekmeğine yağ sürüyor ve onların pozisyonlarını güçlendiriyor.

Onların hepsinin temel yanışı, "Kürt Sorunu"nu, sorunlardan bir sorun olarak görmelerinde; Kürt Ulusal Hareketi'ni dinamik bir mücadele öznesi olarak görmek istememelerinde; onun varlığından rahatsız olmalarında; onun varlığında kendilerine bir rakip görmelerindedir. Bu durum onları, Kürt Ulusal Hareketi'nin başarıları karşısında; ya da oradaki önemli dönüşümler karşısında, susmaya, olanları önemsiz göstermeye itmektedir ve bu politikalarıyla, nesnel olarak Genel kurmay ve onun basit bir psikolojik savaş aracı olmuş Türk basınının soldan iş birlikçisi haline gelip intihar etmektedirler. Bu devekuşu politikasının adı da, "*sınıfa dayanan*"; "*sınıf dinamiklerinden hareket eden politikalar*" olmaktadır sözüm ona.

Türk solunun genellikle pek işçi sınıfıyla başı hoş olmamıştı geçmişinde. Reformistlerinde

işçiler demek aslında sendikacılar ve sendikal hareket demektir; radikallerinde ise işçi sınıfı sadece bir retorik olarak yer alırdı. Ama son yıllarda, hemen hemen bütün Türk solunun, "işçi sınıfı"cı, "sınıfa dayanan politikalar"cı olduğu görülüyor.

Ne oldu da hidayete erdiler?

Bu söylem, gerçek sorunu, yani "Kürt Sorunu"nu gözden kaçırmanın, gizlemenin aracıdır. Bu günün gerçek sosyalist politikası ancak "Kürtçü" olmakla yapılabilir. Bu gün, her kim sınıftan söz etmektedir; her kim "Kürt Sorunu"nun önemini gözden kaçırmaya, onu sorunlardan bir sorun gibi göstermeye çalışmaktadır, onun sosyalizmle ilgisi yoktur.

Buldukları ülkenin doğusunda, insanlar son derece açık politik bir programla, kendi ulusal sorunlarını da aşmış olarak neredeyse bir serihildan gerçekleştiriyor. Ve bu Türk solunda ne bir heyecan, ne bir silkinmeye yol açıyor.

İnsan bekliyor ki, Newroz'da gerek mesajları, gerek katılımıyla bir serihildan olan gösteriler karşısında, sosyalist partiler, örneğin bir Özgürlük ve Dayanışma Partisi, aceleyle en yetkili organlarını toplayıp, bu yeni durum karşısında neler yapılacağını görüşsün; Newroz'un önemi ve mesajlarına Türklerin dikkatini çekmek, onun karşısındaki susuş duvarını yıkmak için somut girişimlerin neler olacağına kafa patlatsın.

İnsan bekliyor ki, sosyalist partiler bir araya gelip, Kürt Ulusunun yaptığı teklife, yani Newroz'un Türklerin ve Kürtlerin ortak bayramı olması teklifine, Türk Tarafından olumlu cevap verip, gelecek sene, Türk tarafında da, Newroz'u vesile ederek, anayasal vatandaşlık temelinde, bütün dil ve kültürlerin eşit olduğu bir cumhuriyet ve demokratik dönüşümler için; devletin resmi Newrozuna karşı, Kürtlerin Newrozuna el veren ve böylece fiilen halkların kardeşliğini gerçekleştiren kutlama biçimli gösteriler kararı alsın ve şimdiden bu mesajı versin.

İnsan bekliyor ki, Newroz'un "W" harfine karşı yürütülen yasak ve koğuşturmaları gülünç duruma düşürmek; onlara karşı mücadele etmek için, örneğin klasik parti ve mücadele biçimlerine itibar etmediği vurgusu yapan ÖDP, örneğin adındaki "ve" bağlacını bundan sonra "we" olarak değiştirme kararı alsın.

İnsan bekliyor ki, bütün sol basın bir araya gelip, bundan sonra bütün "ve" bağlaçları yerine "we"; veya bütün "v" harfleri yerine "w" kullanma kararı alsın.

Böyle hassasiyetlerin hiç birinden iz yok. Nedir bu körlük ve Kürt Ulusal Hareketi karşısındaki kompleksler.

İçine girilen yeni dönem, bu tür mevzii savaşlarını, siper savaşlarını, bu tür yeni mücadele biçimlerini gerektiriyor. Bunun nasıl uygulanacağını, Kürtler bizzat Newroz gösterileriyle örnekliyorlar. Böyle bir "w" için yapılacak mevzii savaş az mı önemlidir?

Hani genel olarak belirsiz bir tarihte devrim için uğraş değil de, şimdiden küçük de olsa değişiklikler önemliydi? Hani, artık eski yaratıcılıktan yoksun örgüt ve mücadele biçimleri sürdürülmeyecek, yaratıcı olunacaktı? Genç kuşaklar, bu beyni kireçleşmiş, Osmanlı yadigarı bürokratik kastın artık komik olmaktan bile çıkmış bunaklığına karşı böyle yaratıcı biçimlerle bir politik mücadeleye çekilemez mi?

Hayır. Baylarımız ciddi politikacılar. Dünyanın bir çok sorunu vardır ve Kürt sorunu da bunlardan sadece biridir. Herkes haddini, hududunu ve yerini bilmelidir.

Örneğin ÖDP MYK'sı 25 Mart 2000 tarihinde toplanıyor. Peki Newroz, nasıl bir yer alıyor bu toplantıda?

"Bilgilendirme bölümünde; Genel Başkan'ın faaliyetleri yazılı olarak heyete sunuldu. Yıldırım Kaya'nın Diyarbakır'da katıldığı Newroz kutlamaları bilgisi yazılı sunuldu. Masis Kürkçügil'in Portekiz'de gerçekleştirilen uluslararası toplantı konusunda sözlü bilgi aktarımı gerçekleştirildi."

İşte sloganlarında ifade ettiği programı ve katılımıyla bir tür serihildan olan Newroz'a, Türkiye'nin en büyük ve en popüler sosyalist partisinin verdiği değer bu kadar. O, diplomatik ilişkiler bağlamında, Portekiz'deki uluslar arası toplantıdan daha fazla bir anlama sahip değil. Hatta metinde Newroz'dan da değil, Newroz hakkındaki Yıldırım Kaya'nın raporundan söz ediliyor.

Raporun başka bölümlerine bakıyoruz, acaba başka yerde bir şey var mı diye. Kürt sorununun geçtiği bir yer daha görüyoruz. Aktaralım:

"Son dönemin tartışma konularından Cumhurbaşkanlığı seçimi, 312. Madde etrafında devam eden siyasi yasaklar konusu, silahlanmaya yönelik adımlara karşı tutum, kıyak emeklilik, sendikasılaştırma ve sigortasız işçi çalıştırma, militarizm, AB ve esnekleşme, tarım alanına ilişkin politikalar, nükleer santraller ve enerji, Kürt sorunu, özelleştirme saldırıları...vb. konulara ilişkin eldeki verilerle parti tutumunun bir kez daha basın açıklaması, basın toplantısı vb. araçlarla kamuoyuna duyurmak üzere, Propagandadan Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç'un görevlendirilmesine,(...)"

İşte, yine aynı sorun. Kürt sorunu sorunlardan bir sorun.

Raporun daha aşağılarına bakıyoruz. 1 Mayıs ile ilgili bir bölüm var. Aktaralım:

"1 Mayıs çalışmaları hakkında yapılan görüşme sonucunda;

1 Mayıs'ın, konfederasyonların ortak katılımı doğrultusundaki çalışmalarının desteklenerek, onların belirleyeceği alanlara örgütlerimizin yönlendirilmesine,

Dışımızdaki "emekten, barıştan, demokrasiden ve özgürlükten" yana olan güçleri de katarak bir çalışmanın yürütülmesine,

Çalışmaların yaygın ve düzenli olması için merkezi komisyon kurulması ve bu komisyona bağlı olarak il ve ilçelerde hemen çalışmaların başlatılmasına,

1 Mayıs'ın ana teması olarak sendikaların benimsediği "Küresel Saldırıya Karşı Küresel Direniş" şiarının desteklenmesi ve alt başlıkların afiş tasarımı ve diğer dokümanlarda zenginleştirilmesine, yazılı çalışmaların MYK'na sunulduktan sonra basılı hale getirmek ve tüm çalışmaları 1 Mayıs kutlamalarına kadar yürütmek üzere MYK'dan (...)'nın görevlendirilmesine"

Yaşanmış ve Kürt Ulusu tarafından toplumsal bir program sunan Newroz'a bir satırı çok gören ÖDP MYK'sı, 1 Mayıs'a beş paragraf ayırıyor. Sosyalistliğe bu yakıştır!

Ya içerikçe? Kürt ulusunun Newroz'da yaptığı kitlesel teklife ve şiarlara bir cevap var mı? Bunun öne çıkarılması ve tanıtılması var mı? Yok. Soyut ve canlı politikayla ilgisi olmayan, aslında ilgisi ve gerçek fonksiyonu Kürt sorununu gözden gizlemek olan, "*küresel saldırıya karşı küresel direniş*" gibi sloganlar önde.

Kürtlerin Newroz'una, onun sloganlarına sahip çıkarak; yapılacak 1 Mayıs'la karşılık vermek gerekirken, tam da bu gözlerden ve gönüllerden uzaklaştırılıyor.

Bu günün Türkiye'sinde tek doğru 1 Mayıs, Kürtlerin Newroz vesilesiyle yaptığı gösteri ve davete, Türkler açısından 1 Mayıs vesilesiyle benzer gösteriler yaparak icabet etmek olabilir. Yani, Dillerin ve kültürlerin eşitliği özgürlüğü temelinde, hukuki olarak tanımlanmış bir vatandaşlığa dayanan demokratik dönüşümler yapmış bir cumhuriyet. Bunun için de, ilk elde, Genel Af, İdamın kaldırılması ve Kürtçe'nin serbest bırakılması aktüel talepleri.

Türk Sosyalist partilerinin yaptığı ise, bunları arka plana itmek, **can alıcı olanı, sorunlardan bir sorun gibi göstermek.**

Bu gün kutlanması gereken Bir Mayıs, "*işçici*" ya da "*enternasyonalist*" veya "*anti globalist*" Bir Mayıs değil, "*Kürtçü*", Kürt ulusunun milli bayramı Newroz'un çağrısını izleyen "*Milliyetçi*" bir Bir Mayıs olmalıdır.

Böyle bir Bir Mayıs, Türkiye'nin egemenlerini rahatsız eder ve gerçek Enternasyonalist görevini yerine getirebilir. Globalizmi veya işçileri veya enternasyonalizmi slogan olarak öne çıkarmak fiiliyatta, Enternasyonlist görevlerden kaçmanın örtüsüdür.

Bu Newroz'un ilk dersi şudur: genel olarak demokrasi mücadelesinin bir gücü olan Türk Solu, fiili politikalarıyla bu mücadeleye ve bu mücadelenin en dinamik gücü Kürt ulusal hareketine karşı çalışmaktadır. Ondan bir şey beklememek gerekiyor. Türkler arasında, Kürt Ulusal hareketinin çağrısına cevap verecek güçler, ancak bunların dışından çıkabilir.

31 Mart 2000 Cuma

Kurban Bayramının Ekonomi Politigi

Veya

Şölenler, Bayramlar, Kurban Bayramı ve Sosyalizm

Bir toplumun refah ve zenginlik düzeyini emek üretkenliğinin yüksekliği belirler; emek üretkenliği ise son duruşmada, daha büyük ve başka enerji kaynaklarının üretim sürecine katılması demektir. İnsanlık tarihi ve insanlığın yaşadığı belli başlı toplum biçimleri, temel enerji kaynaklarına göre de sınıflanabilir ve bu tamı tamına farklı üretim biçimlerine de denk düşer.

Kabaca insanın kol ve kas enerjisine dayanan üretim “Vahşet”; bitki ve hayvanların ehlileştirilmesiyle birlikte, adeta güneş enerjisine dayanan organik robotlarla yapılan üretim “Barbarlık”; rüzgar ve su gücü klasik tarıma dayanan tefeci ve bezirgan sermaye uygarlığı; fosil yakıtların enerjisine dayanan üretim de modern kapitalist uygarlık demektir.

Homo Sapiens, ateşin çocuğudur. Ateş sayesinde insan denen canlı türü, ilk giyinen, ilk mezarı olan canlı olmuştur. Ateş sayesinde, o maymun benzeri, alet kullanan yaratık Afrika savanlarının ılıman iklimini terk ederek tüm iklimlerde yaşayabilen ilk canlı, hasılı insan olabilmıştır.

Evet, bu günkü insan, yani Homo Sapiens, ateşin bir ürünüdür, ama ateş kendi başına, insanın avcılık ve toplayıcılıktan, yani esas olarak kol gücüne dayanarak üretim yapmaktan kurtulmasını sağlayamamıştır. Ateşin emek üretkenliğini arttırmada kullanılışı, çok sınırlı alanlar hariç, neredeyse sanayi devrimine kadar mümkün olmamıştır. Nasıl ateşi kontrol altına almak için, canlının onunla doğrudan temasını ve yanmasını engelleyen bir alet, dolayısıyla aleti kavrayan bir el ön koşul idiye ve alet denen cansız nesneyi aracı etmedikçe hiçbir canlı ateşi kullanamadıysa; ateşte ortaya çıkan ısı enerjisini de mekanik enerjiye dönüştürebilmek ve onu işte yani emek üretkenliğini arttırmakta kullanabilmek için de hem bu yönde bir ihtiyaç hem de belli bir teknik gelişme düzeyini gerekiyordu. İhtiyacı ve teknik düzeyi dünya ticareti ve kapitalist geniş yeniden üretim binlerce yıl sonra yaratabildi.

Bu nedenle, neredeyse modern sanayi devrimine kadar ateş, üretim süreçlerinde, mekanik hareketlere dönüştürülerek emek üretkenliğini arttıran bir enerji kaynağı olarak kullanılamamıştır. Kullanımı doğrudan ısı ve ışık kaynağı olmakla ve madenlerin arıtılmasında veya kimi yiyeceklerin hazırlanmasında olduğu gibi kimyasal dönüşümlerin aracı olmakla veya onları hızlandırmakla sınırlı kalmıştır. Modern sanayi devrimine kadar olan dönemde, emek üretkenliğini arttırmada enerji kaynağı olarak insanın kas gücüne sadece hayvan, su ve rüzgar gücü eklenebilmiştir.

Hayvan gücünün kullanımı, hayvanların ehlileştirilmesini yani neolitik devrimi; su ve rüzgar gücünün kullanımı ise, büyük miktarda ürünleri ve yerleşikliği, yani tarıma dayanan üretimi ve belli bir ticaret düzeyini, şehirleri, hasılı uygarlığı ön koşul olarak gerektirir.

Homo Sapiens’in yuvarlak hesap yüz bin yıldır var olduğunu ve Neolitik devrimin de yuvarlak hesap on bin yıl önce gerçekleştiğini düşünürsek, modern insan türünün ortaya

çıkışından, neolitik devrime kadar geçen zaman, yani doksan bin yıl; yani homo sapiensin var oluşunun onda dokuzu; sadece kas gücüne dayanan son derece düşük bir emek üretkenliği düzeyinde; dolayısıyla sürekli bir **kıtlık** ve **açlık** tehdidi altında geçmiştir.

İnsanın sadece kol gücüne, kaslarının gücüne dayanarak yaptığı üretim, esas olarak avcılık ve toplayıcılığa denk gelir. Ok, yay, mızrak, balta gibi bütün üretim araçları hep insanın kas gücüne dayanırlar ve bu gücü biriktirerek kullanmak ve belli bir noktada yoğunlaştırmak işlevine dönüktürler.

Böylece insan bir yandan ateş sayesinde ilk mezarı olan, sanatı olan, bir toteme dayanan toplumsal üstyapısı ve örgütlenmesi olan bir canlı haline gelirken dolayısıyla mezarı olan ilk canlı olurken, yani ölüleri bile toplumun bir parçası olurken, aynı zamanda esas olarak kendi kaslarının gücüne dayanarak üretim yaptığından, yani emek üretkenliği son derece düşük olduğundan, sürekli bir kıtlık halinde yaşamıştır.

Ama kıtlık demek, canlının yaşayabilmek için birbiriyle rekabeti demektir; insanın insana rekabeti demektir. Aç bir insanı, diğer hemcinslerini, çocuklarını, yaşlılarını yemekten alıkoyacak bir örgütlenme demektir. Hem kıtlıkta yaşamak, hem de birbirini, özellikle güçsüz çocukları ve yaşlıları yemeyip dayanışabilmek. Dışının soyun devamı için gerekli analık içgüdüleri bunu bir ölçüde engellese bile, erkekler için nasıl engellenecektir bu?

Totem, yani soy ve kardeşlik ve Kutsallık bu çelişkiyi çözen bir üstyapı sağlamıştır. Bunun temeli ise, neredeyse bütün dinlerin “nefsine hakimiyet” diye sonradan da ululayacağı ve sınıflı toplumun eşitsizlikleri karşısında kişisel bir çıkış yolu olarak önereceği iç güdülere hakimiyettir. İç güdüler toplum, yani “totem” ya da “tanrı” için kurban edilebilmelidir ki toplum varlığını sürdürebilsin. Bu gün bizlere bir mazohizm veya işkence gibi gelebilecek bütün “ilkel” toplumlarda görülen acılı imtihanlar, hep parçanın bütüne; nefsin, iç güdülerin topluma tabi olması eğitime yöneliktirler.

Bu gün bizlerin yamyamlık ya da kanibalizm dediğimiz şey, aydınlanmanın insan kavramına dayanır. Bu kıtlık döneminde insanlar aynı kabile ya da soydan olanlardan ibaretti; onlar başka kabileleri veya insanları öldürüp yediklerinde, başka insanları değil; başka canlıları yiyorlardı. Ama buna karşılık hiçbir kandaş toplum kendi kandaşına, yani insanlara dokunmazdı. Aksine, kandaşı ya da soyu ve kabilesi için kendini feda toplumsal örgütlenmenin temelini oluşturmuştur. Toplum için feda, iç güdülere egemenlik, parçanın bütüne (toteme, soya) tabi olması, eşit haklı bir kandaş olabilmek için acılı imtihanlar (ki sünnet vs. bunun bir kalıntısıdır) bütün bu toplumların hepsinde ortak özellikler olagelmişlerdir.

Kıtlıkta çocukların özellikle aç erkeklerce yenmesi bu mekanizmayla engellenmiştir ama kıtlık var olmaya ve çocuklar da bir çok durumda ya açlığa mahkum olmaya (ama totemin soyundan gelenler arasında dayanışma ve parçanın bütüne tabi olması esas olduğundan ve hiç kimse aç bırakılmayacağından) doyurulduğu takdirde, kabilenin açlıktan ölmesine yol açabilecek bir tehlike olmuştur.

Bu koşullarda insan, tek tek canlılar olarak çocuk ve yaşlıları yememiş ama onları toplum adına “kurban” etmek ve böylece hep parçanın bütüne tabi olması ilkesini yaşatmak hem de

kabile olarak varlığını sürdürmek olanağı bulabilmiştir.

Bu nedenle, kıtlığın, yani neolitik devrim öncesinin bütün toplumları aynı zamanda çocuk kurban etmişlerdir. Denebilir ki, bu günkü insan soyu istisnasız “çocuk katilleri”nin ahvadıdır.

Bu nedenle, insanlık var oluşunun onda dokuzu boyunca, doksan bin yıl boyunca, çocukları da kurban etmiştir. Bu kıtlık döneminin kalıntıları, uygarlığa ve daha yüksek bir emek üretkenliğine daha geç geçen haklarda çok yakın zamanlara kadar yaşamıştır.

Fenikeliler, uygarlaştıktan sonra bile Molok’a çocuklarını kurban ediyorlardı. Çocuk kurban etme geleneği, ta Roma çağına, Kartacalılara kadar devam etmiştir.

Bu gün Amerika’dan tekrar dünyaya yayılan Halloween, Keltlerden kaynaklanır ve Keltlerdeki çocuk kurban etme adedinin, orta doğudaki Kurban Bayramı benzeri bir şekilde bırakılışını ama aynı zamanda bunun yakın zamanlara kadar yaşadığının kanıtını temsil eder.

Araplarda, daha İslamiyet’in doğuş döneminde bile, kız çocuklarının kurban edilmesi adeti yaşıyordu. Ve nihayet bizzat Kurban bayramı çocuk kurbanının bir kanıtıdır.

İnsanlığın, sürekli kıtlıktan kurtulması, hayvanları ve bitkileri ehlileştirilmesiyle mümkün olabilmiştir. Hayvanların ve bitkilerin ehlileştirilmesi, yani özünde neolitik devrim, dünya tarihinde gelmiş geçmiş en büyük devrimdir ve bu günkü uygarlığın en büyük keşifleri bile bu devrimin yanında birer cüce gibi kalır. Bu günkü bütün yaşamımız hala bu devrimin kazanımlarına dayanmaktadır. Temel gıdamızı oluşturan bütün hayvanlar ve bitkiler; giydiklerimiz (Dokumacılık); yemek yediğimiz tabaklar ve yiyecekleri içinde koruduğumuz kaplar (çömlekçilik) hemen her şey bu devrimin bulduklarıdır özünde.

Neolitik devrim bir bakıma, güneş enerjisiyle çalışan organik robotların keşfi ve kullanımı gibi tanımlanırsa onun çapı ve emek üretkenliğinde yaptığı muazzam sıçrama anlaşılabilir. Böylece insanın çalışması esas olarak bu robotların bakımı, ürünlerinin toplanması gibi eylemlerde yoğunlaşmıştır. Kol emeği artık ehlileştirilmiş bitki ve hayvanlarda biriken güneş enerjisinin kontrol altına alınmasına yönelik olarak işlev görür. Dolayısıyla enerji kaynağındaki bu muazzam artış, aynı zamanda üretkenlikte muazzam bir artış bu da sürekli kıtlık ve açlık tehlikesinden kurtuluş demektir.

Böylece avcılık ve toplayıcılığın kıtlık ekonomisinin yerini; hayvan yetiştirmenin ve gelgeç bahçeciliğin bolluk ekonomisi almıştır. Bu durumda, kabilenin ya da toplumun yaşaması için çocukları kurban etmek gereği kalmamıştır.

Kurban bayramının ortaya çıkışını anlatan söylence, aslında, gerçek tarihin doğru bir tasvirinden başka bir şey değildir. Avcılığa ve toplayıcılığa dayanan kıtlıkta çocuklar kurban edilirken, hayvanların ehlileştirilmesine geçişle birlikte, çocuk yerine hayvan kurban edilmesine geçişi; yani neolitik devrimi; emek üretkenliğindeki bu devasa artışı; bu artışa paralel olarak üstyapının da yeni alt yapıya uygun hale gelişini; insanların sürekli bir açlık ve kıtlık tehlikesinden kurtuluşunu sembolize eder. Bu muazzam devrim ne kadar kutlansa yeri yidi ve yeridir.

Daha sonra İslam bu Sami göçebeliliğinin geleneğini almış, onu uygarlığın sınıflı toplumunda; zenginlik ve yoksulluk farklılıklarının bulunduğu toplumda, zenginlerin kurban kesmesi ve

bunu fakirlere dağıtması dolayısıyla, bu farklılıkları nispeten ılımlandırmanın bir aracı yapmıştır.

Klasik uygarlıklar çağında, bunun da belli bir işlevi vardı ve Kurban bayramları ne kadar kutlansa yeriydi.

Kurban bayramında bir bakıma böylece iki bayram iç içe geçiyordu; neolitik devrimin bayramı ve İslam'ın uygarlığın sınıf çelişkilerini nispeten yumuşatan; Hindistandaki Kastlaşma benzeri sınıf fosilleşmelerine karşı, tüm Müslümanları soyu ya da gelir düzeyi ne olursa olsun, aynı namaz safında eşitçe dizen, uygarlıktaki kastlaşmaya ve aşırı zenginlik farklılıklarına karşı İslam devrimi veya reformunun bayramı.

Kurbanlık hayvan, çok öncenin unutulmuş çağlarında, toplum için ve toplum adına kurban edilen çocukları gibi, bir gelin gibi süslenir; el bebek gül bebek bakılır, bir bakıma o kısa hayatının herkesinkinden daha güzel geçmesi için elden gelen arda koyulmazdı. Bizzat kurban ediliş eylemi bile, o unutulmuş geçmişin izlerini taşır; kurbanın öleceğini bilmemesi; öldürme işleminin olabildiğince seri ve acısız olması; dualar, seremoniler vs. hepsi, kurbanın toplumun yaşaması için bir dayanışma olduğunu vurgulamaya ve kanıtlamaya yöneliktir.

Ne var ki, bu gün geniş yeniden üretim çağında, hayvanların bant usulüyle üretildiği, öldürüldüğü ve işlenip piyasaya sürüldüğü çağda, bu kurban adeti ve bayramı, çoktan uygarlığa geçmiş Fenikelilerin çocuk kurban etmeye devam etmelerine veya Asteğin uygarlık sembolü piramitler üzerinde artık kıtlık nedeniyle bir gereği kalmamışken insan kurban etmeye devam etmesine benzer. Gerçek anlamını, yitirmiş ve hatta tam zıt anlamda bir işlev kazanmıştır. Azteklerde insan kurban etmenin devam etmesi, bu adetin diğer kabileleri ya da kastları baskı altına almanın; onları terörize etmenin bir aracı olarak kullanılmasıyla ilgiliydi. Fenikelilerin çocuk kurban edişleri de muhtemelen benzer bir işleve sahipti.

Bu günkü toplumda da kurban, artık bir sosyal adalet ve toplumsal dayanışma aracı olmaktan çıkmış; bir zenginlik ve güç gösterisinin; toplum içinde ne kadar dini bütün olduğunun reklamını yapmanın; bir prestij ve itibar edinmenin aracı haline gelmiştir.

“Sağ elinin yaptığı iyiliği sol elin bilmeyecek” diyen bir dünyanın ve değerler sisteminin değil; *“bakın ben ne kadar iyilik yapıyorum, ne kadar dindarım”* diye bar bar bağırarak; kapitalizm öncesinin her türlü değerini yitirmiş, modern burjuva toplumunun da demokratik değerlerinden bile zerrece nasibini almamış insan posalarının, lümpenlerin değerlerini ifade etmektedir artık kurban kesmek.

On bin yıl öncesinin sürekli kıtlıkta yaşayan insanları çocuklarını kurban ederken, bu günün kurban kesenlerinden, milyon kez daha insani bir iş yapıyorlardı. **O çocuk kurbanları bir cinayet değil, bir ibadetti; bu gün ibadet diye hayvan kesenlerin yaptığı ise ibadet değil cinayettir.**

*

Modern toplumda, bu günkü geniş yeniden üretim yordamında, tüm değerleri yaratan işçinin iş gücüdür. Sömürü oranını iş gücünün fiyatı belirler. İş gücünün örgütlenmesi ve fiyatının yükselmesi, modern toplumu bir parça yaşanır kılan biricik ilaçtır.

Ama iş gücünün örgütlenmesi ve haklar edebilmesi için, işçilerin demokratik özgürlüklere; fikir, örgütlenme, bir araya gelebilip çıkarlarını korumak için birlikler oluşturma; partiler kurma özgürlüklerine ihtiyaçları vardır. Bu nedenle, demokrasi denen şeyin biricik garantisi ve sağlayıcısı, işçi sınıfı ve hareketidir.

Ama işçi hareketi de ancak demokrasi mücadelesi içinde toplumdaki tüm ezilenleri ve gayrı memnunları birleştirip, sadece işçiler için ekonomist bir hareket olmaktan çıkıp, devrimci ve demokratik bir karakter kazanabilir ve o zaman bu hakları elde edebilir.

Sadece bütün Avrupa ve dünyanın modern tarihi değil, Türkiye'nin yakın tarihi de bunu kanıtlar. 1960'lar ve 70'ler işçi hareketinin hem yükseldiği hem de demokratik talepleri toplumun gündemine taşıdığı bir dönemdi. Son çeyrek yüz yıl ise, ortalıkta hem işçi hareketi yoktur hem de devrimci ve demokratik talepler.

İşçi hareketi örgütlendiği ve demokratik haklar elde ettiği takdirde, toplumdaki zenginlik ve yoksulluk farkları azalır. Çünkü ezilenler bu haklara dayanarak kapitalistler karşısında pazarlık güçlerini yükseltirler; vergiler aracılığıyla ulusal gelirin yeniden dağıtımında ağırlıklarını koyarak, zenginlik ve yoksulluk farklarını nispeten daha ılımlandırıcı tavizler koparabilirler. Böylece toplumda, tümüyle çürümeye ve çözülmeye yol açan, korkunç yoksulluk ve zenginlik farkları azalır.

Böyle bir toplumda, et yiyebilmek için kurban bayramını bekleyen yoksullar olmaz. Böyle zenginlik ve yoksulluk farkları ve bunun yarattığı çürümeler olmayınca, böylesine gösterişli hayvan katliamları da olmaz.

Batı ile doğunun farkı buradadır. Doğu'da insanların hiçbir zaman hakları olmaz. Orada avane kliyen ilişkileri geçerli olur. Zengin olan, üstün olan, yetkisi olan, "adamlarını" korur, onlara "kıyak" yapar. Alttakiler de ona karşı sürekli gebe ve mahkum kalırlar.

Demokraside ise, insanların hakları olur. Kimse bu hakları için kimseye minnet etmek zorunda değildir. Böyle bir toplumda, birbirinin elini öpen, yağcı, garibanın karşısında Allah kesilip güçlünün karşısında köpekleşen insanlar yer bulamaz ya da daha da azalır.

Türkiye'deki sistem, bunun tam tersini yaratmakta ve üretmektedir. Bürokratik oligarşi tüm toplumsal sistemi bu haklar değil, hoşgörü veya görmezden gelme ilişkisine göre kurmuş bulunmaktadır.

Burjuvazi de bunun karşısında, haklara değil, aynı şekilde, avane, kliyan (klik) ilişkilerine dayanan bir sistemi savunmaktadır. Kurban bayramlarının böylesine bir katliama, zenginlik ve hayır severlik gösterilerine dönüşmesi, hep bu demokrasi yokluğunun; hak yoksunluğunun; avane kliyan ilişkilerinin tüm topluma egemenliğinin bir yansıması ve sonucudur.

Kemalist oligarşi ile burjuvazinin politik İslam'ı aslında aynı sistemi savunmaktadırlar. Demokratik haklara değil, hoşgörüye, gebe bırakmaya dayanan sistemdir bu. AK Partili belediyelerin yoksullara ekmek dağıtması da, kurban bayramlarının gösterişli hayvan katliamları da; "kapkaççılık" da, müthiş zenginlik ve israf da bütün bunlar hepsi aynı sistemin ayrılmaz parçaları; aynı madalyonun farklı yüzleridir.

Politik İslam, ne İslam'dır ne de demokratiktir. Politik İslam, ulusu, yani politik olanı dinle

veya İslam'la tanımlayan **gerici bir milliyetçiliktir**. Eğer sorun Müslüman olmak ise, bu gün Müslüman olmak ancak tutarlı demokrat olmakla; toplumda tüm değerleri yaratanların, çalışanların her türlü örgütlenme, fikir, gösteri özgürlükleri için mücadele etmekle; toplumdaki hiçbir dilin, dinin, etninin özel bir imtiyazı olmaması için mücadele etmekle mümkündür.

Bu günün dünyasında, bir zamanlar kurban kesmenin sağladığı sevabı; ancak demokratik haklar için hapiste yatmak; sürgünlerde yaşamak; ezilen ve yoksulların demokratik hakları için mücadeleye girmek sağlayabilir. Bu özgürlükler ve haklar için bir şey yapmamak, hatta karşı olmak; sonra da yoksullara yardım ve dindarlık adına gösterişli veya gösterişsiz kurbanlar kesmek! Bunun ne Müslümanlıkla, ne insanlıkla ilgisi yoktur. Bunlar cehennemde yanmaya layık gühahkarlardır.

Türk devletinin Türk devleti olmasına, Türkçe'nin resmi devlet dili olmasına; yurttaşlığın Türklükle tanımlanmasına karşı çıkmadan; tüm dillerin eşitliğine savunmadan; yurttaşlığın hiçbir din, dil etni ile bağlantısının olmaması gerektiğini savunmadan "Müslüman" da olunamaz, demokrat da olunamaz.

Gerçek Müslüman, diyanet işlerinin lağvını, Sünnilerin de tıpkı aleviler gibi, din görevlileri için kendi gönüllü bağışlarıyla onlara bakmasını savunur.

Bir yandan bu konularda ağzını açmayacaksın, hatta bu günkü çürütücü ve gerici sistemi savunacaksın, diğer yandan da, haç, kurban ya da İslamiyet'in faziletleri üzerine geviş getireceksin ve kurban kesip sözde aç ve yoksul bıraktıklarına üç beş kırıntı dağıtıp onları kendine veya zenginlere minnet borçlu bırakacaksın. Bunun adı ikiyüzlülüktür; münafıklıktır.

*

Bayram her şeyden önce çalışılmayan gün demektir. Çalışılmayan bir gün ise, o çalışılmayan günde insanları aç kalmaktan kurtaracak bir artı ürünü var sayar. Bu artı ürün ise, belli bir emek üretkenliği düzeyini.

İnsan bu düzeye ancak, neolitik devrimle ulaşmıştır. Dolayısıyla, Kurban bayramı, sadece çocuklar yerine hayvanların kurbanına geçişin değil, aynı zamanda bayram denen, çalışmadan yaşanabilecek günlerin ortaya çıkışını da sembolize eder.²

Neolitik devrim öncesinde, insanların kıtlık içinde yaşadıkları çağlarda da elbette rastlantısal iyi bir av sonucu, ya da uygun bir mevsim dolayısıyla bol yiyecek bulunduğu zamanlar olabiliyordu³. Ama bunlar tamamen rastlantısal ve düzenli değildi. Dolayısıyla, sürekli bir artı ürün olmadığından, bu rastlantısal artı ürünün korunması ve saklanması için gerekli

---

² Oruç ve şeker bayramı büyük ölçüde avcılık ve toplayıcılığın kıtlığı ve nefsi kontrol altına almaya yönelik kurallar ve rastlantısal artı ürünü tüketmeye yarayan şölenlerin, neolitikten sonra varlığını sürdüren bir kalıntısı olabilir. Neolitik öncesi dönemlerin bir hatırlatılması ve ondan kurtuluşun kutlanması gibidir.

³ Newroz bayramı orta doğuda doğanın uyanışıyla, baharla bağlantılı olduğundan, baharın sağladığı nispeten daha bol av ve bitki anlamına geldiğinden muhtemelen kökleri neolitik devrim öncesinin bahar şölenlerine dayanıyor olsa gerektir.

ihtiyaç ve teknikler de bilinmiyordu. Dolayısıyla, rastlantısal artı ürünler derhal tüketilmeliydi.

Bu nedenle neolitik devrim öncesinde **bayram yoktur**, rastlantısal artı ürünleri tüketmeye yarayan **şölen** vardır. Neolitik aynı zamanda bayramın da keşfidir. Bir bakıma Kurban Bayramı, sürekli ve düzenli bir artı ürünün varlığının, yani **bayramın keşfinin de bayramı** sayılabilir. İnsanlık tarihinin bütünü göz önüne alındığında, gerçekten bayram olarak kutlanmayı hak eden muazzam devrimci değişikliklere; üretim güçleri, ilişkileri ve üstyapıdaki muazzam değişikliklere denk düşmektedirler bu ve benzeri bayramlar.

Her sosyalist, bu bilinçle, bu bayramları kutlamalıdır, insanlık tarihindeki en büyük devrimlerin bir anısı olarak. Ama bu bayramları kutlamak, bu gün yaşadığımız dünyaya uygun bir üstyapı mücadelesiyle olabilir.

Semavi dinler de çok büyük toplumsal devrimlere karşılık düşerler elbet. Bu dinler sonra gelişen uygarlık ve sınıflı toplumlar içinde, nispeten eşitlikçi büyük reform ve devrimleri sembolize ederler.

Örneğin İsa'nın doğumunun kutlanmasını ele alalım. Birbiri peşi sıra gelen uygarlıklar koca Akdeniz ve Ortadoğu'yu bir tek Pazar kılmış, bir tek uygarlık alanında birleştirmişti. Hepsi Roma'nın egemenliği altındaydılar ama her kavim, hatta her kabilenin ayrı tanrıları, dolayısıyla ayrı hukuku var olmaya devam ediyordu; insanlığı hayvanlıktan çıkarmış olan totemler artık üretici güçlerin o günkü gelişmişlik düzeyinde ciddi bir engel haline gelmişlerdi. Tüm bunları aşacak, tüm uygarlık alanında aynı hukuku, aynı toplumsal ilişkileri, aynı politikayı geçerli kılacak yepyeni bir üstyapı gerekiyordu. Hıristiyanlık Roma'nın sağladığı ekonomik birliğin gerektirdiği üst yapıyı sağlıyordu. Ama bunu yaparken aynı zamanda, yoksullara ve kölelere, Allah evreni altı günde yarattı yedinci gün dinlendi diyerek, haftada bir, yani yılda elli iki gün tatil hakkı da veriyordu. Ondan sonra hiçbir hareket ve devrim bu çapta bir reformu ya da hakkı çalışanlara sağlayabilmiş değildir. İşçi hareketinin muazzam savaşlar sonucu elde ettiği sekiz saatlik iş günü bile bunun yanında küçük kalır Çürümüş Bizans ve Sasani, yani Çin ve Hint yolundaki Uygarlığın ve Akdeniz Ortadoğu uygarlığının çıkmaza girmiş toprak ilişkilerini yeniden düzenleyen; nispeten daha eşitlikçi bir düzen kuran İslam da bir tür devrim idi, bu anlamda, insanlar bilincinde olmasa bile İsa'nın ya da Muhammet'in doğumunu kutlarken, gerçekten büyük devrimleri bir bayram olarak kutlamış oluyordular.

Modern “ulusal bayramlar” ise, bu bayramların yanında bayram adıyla anılmaya layık hiçbir kazanım sağlamamışlardır insanlığa. İlk burjuva devrimleri, yani Amerikan ve Fransız devrimleri, daha ilk adımlarında gericileştirdiler. Modern toplumun dini başlangıçta, yurttaşlığı, insan haklarıyla tanımlıyor; insanı da dini, soyu, etnisi ne olursa olsun eşittir diye tanımlıyordu. Ne var ki, daha ilk adımda, bir yandan geçmişin kalıntılarıyla; yani insanın sadece erkek ve beyazları, kapsamı nedeniyle; hem de burjuvazinin yurttaşları (yani insanları), belli bir dil, etni veya dinden olan veya belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanlarla sınırlayan gerici milliyetçiliğe geçişi nedeniyle, tam anlamıyla birer gericilik insanlara karşı bir tehdit ve terör gösterisidir bu günün “modern”, “ulusal” bayramları. Tanklar, toplar, uydurma tarihler, yalanlar üzerine dayanırlar ve bu anlamda birer karşı

devrim bayramı, birer gerici ayinidirler.

Bu bayramların birer tatil günü olması, işçilerin ve emekçilerin bundan biricik kazancıdır ve burjuvazinin işçi ve emekçilere verdiği bir rüşvettir.

Sosyalist devrimlerin “*tamamlanmamış devrim*”ler olduğundan çok söz edilmiştir. Ama esas tamamlanmayan ve “ihanete uğrayan” devrim, burjuva devrimidir. Burjuva devrimlerinin, “*vatanım yer yüzü, milletim insanlık*” diyen devrimci özü; vatani ve milleti, belli bir din, dil, etni, soy ile sınırlayan gerici milliyetçilik tarafından olmamışa çevrilmiştir.

Burjuva devriminin bu idealine, enternasyonalizm adı altında işçi hareketi sahiplenmiştir. Enternasyonalizmin bayramı olan 1 Mayıs, aslında, sosyalizmin değil; “*vatanım yeryüzü milletim insanlık*” diyen, ihanete uğramış ve unutulmuş burjuva devriminin bayramıdır.

Ne yazık ki, 1 Mayıs bile, burjuva devriminin bu idealini terk etti. O da, bürokrasinin egemenliği altında, burjuvazinin yoluna girdi. 1 Mayıslar, tıpkı gerici burjuvazinin tanklı toplu ulusal bayramları gibi, bürokrasinin sosyalist veya enternasyonal isimli ulusal bayramları; yani karşı devrimlerin bayramları oldular. Böylece Enternasyonalizm biçiminde varlığını sürdüren burjuva devrimlerinin idealleri bile unutuldu.

Bu günün dünyasında, gerici milliyetçilikle çizilmiş sınırlara karşı bir hareket, yani bir yeryüzü çapında tüm insanların eşitliğine dayanan bir hareket ve onun başarısı ancak modern toplumun adına layık bir bayram oluşturabilir.

Ama bu bayram bile sosyalist bir bayram değil, modern burjuva uygarlığının, sanayi uygarlığının bayramı olur. 1 Mayıs modern toplumun bayramı olmaya adaydır. Ama 1 Mayısın modern toplumun bayramı olabilmesi için, bu günkü gerici ulus ve ulusçulukların ve onların bayramlarının yer yüzünden silinmesi gerekmektedir. Burjuva toplumun ve uygarlığının bayramı işçiler eliyle oluşabilir. İşçiler bu bayramın, sınıfsız toplumun değil, işçilerin, yani burjuva toplumunun, yani kapitalist toplumun has ürününün bayramı olduğunu bildikleri ölçüde, bu mücadele gününü bir bayram yapma şansına sahip olabilirler.

Sosyalizm ise sınıfsız toplumdur. Sosyalizmin bayramı hiç olmayacaktır. Çünkü orada devlet olmayacaktır. Çünkü orada sınıf ayrımları ve sömürü olmayacaktır. Meta üretiminin ve devletin yarattığı yabancılaştırmalar olmayacaktır.

Bunların olmadığı yerde ise, hayat bir bayram olur. Hayat bir bayram olunca da bayramların var oluşunun bir anlamı kalmaz.

Bu anlamda sosyalizm için mücadele, bayramları yok etme ve anlamsız kılma mücadelesidir.

10 Ocak 2006 Salı

Demir Küçükaydın

demiraltina@hotmail.com